

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne **2015,**

kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna trestního řádu

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., zákona č. 150/2011 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 207/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 43/2012 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 273/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 77/2015 Sb., zákona č. 86/2015 Sb. a zákona č. .../2015 Sb., se mění takto:

1. V § 12 odst. 2 písm. e) se slova „, proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany“ nahrazují slovy „anebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž jsou příslušné hospodařit Ministerstvo obrany nebo jím zřízené organizační složky státu nebo s nímž jsou příslušné hospodařit anebo s nímž mají právo hospodařit státní organizace zřízené nebo založené Ministerstvem obrany“.
2. V § 73 se na konci odstavce 3 doplňují věty „Orgán rozhodující o vazbě může současně uložit obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; pro stanovení časového období se použije přiměřeně § 60 odst. 4 trestního zákoníku. Obviněný je povinen probačnímu úředníkovi umožnit vstup do určeného obydlí nebo jeho části.“.

3. V § 73 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) V souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v odstavci 1 může orgán rozhodující o vazbě rozhodnout o výkonu elektronické kontroly plnění povinností uložených v souvislosti s tímto opatřením prostřednictvím elektronického kontrolního systému umožňujícího detekci pohybu obviněného, jestliže obviněný slíbí, že při výkonu elektronické kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Před tím orgán rozhodující o vazbě obviněného poučí o průběhu elektronické kontroly.“.

Dosavadní odstavce 4 až 7 se označují jako odstavce 5 až 8.

4. V § 73 odst. 6 se za slova „odstavci 4“ vkládají slova „nebo 5“.
5. V § 73a odst. 3 se slova „4 až 6“ nahrazují slovy „5 až 7“.
6. V § 73b odst. 5 se číslo „4“ nahrazuje číslem „5“.
7. V § 152 odst. 1 se na konci textu písmene c) doplňují slova „a při nahrazení vazby“.
8. V § 152 odst. 2 se za slovo „svobody“ vkládají slova „a při nahrazení vazby“.
9. V § 155 odst. 1 se za slovo „vazby“ vkládají slova „a s využitím elektronického kontrolního systému při nahrazení vazby“.

10. V § 161 odstavec 7 zní:

„(7) Vyšetřování o trestných činech příslušníků ozbrojených sil a osob, které páchají trestnou činností proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech anebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž jsou příslušné hospodařit Ministerstvo obrany nebo jím zřízené organizační složky státu nebo s nímž jsou příslušné hospodařit anebo s nímž mají právo hospodařit státní organizace zřízené nebo založené Ministerstvem obrany, koná pověřený orgán Vojenské policie.“.

11. § 334b včetně nadpisu zní:

„§ 334b

Kontrola výkonu trestu domácího vězení

(1) Kontrolu výkonu trestu domácího vězení zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti nebo jím k výkonu elektronické kontroly zřízená organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou prostřednictvím elektronického kontrolního systému umožňujícího detekci pohybu odsouzeného nebo Probační a mediační služba namátkovou kontrolou prováděnou probačním úředníkem. Za tím účelem je odsouzený povinen umožnit orgánu zajišťujícímu kontrolu vstup do místa výkonu trestu a strpět pořízení svých biometrických údajů orgánem zajišťujícím kontrolu na jeho žádost při zahájení elektronické kontroly, a dále v jejím průběhu, existuje-li podezření na porušení kontrolovaných povinností. Pořizovanými biometrickými údaji jsou otisky prstů, rysy obličeje a záznam hlasu.

(2) Pokud nebyly při výkonu elektronické kontroly podle odstavce 1 zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, uchovávají se záznamy o pohybu odsouzeného nejdéle po dobu dvanácti měsíců po skončení výkonu elektronické kontroly.“.

12. V § 334c se slova „provozovatel elektronického kontrolního systému nebo probační úředník vykonávající kontrolu“ nahrazují slovy „orgán zajišťující kontrolu“.

13. V § 353 odst. 1 větě druhé se za slovo „Nebude-li“ vkládá slovo „ústavní“.

14. Za § 360 se vkládá nový § 360a, který včetně nadpisu zní:

„§ 360a

Výkon elektronické kontroly plnění povinností uložených v souvislosti s některým opatřením nahrazujícím vazbu

(1) Elektronickou kontrolu plnění povinností uložených v souvislosti s některým opatřením nahrazujícím vazbu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti nebo jím k tomuto účelu zřízená organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou. Jakmile se rozhodnutí o výkonu elektronické kontroly stane vykonatelným, zašle je orgán rozhodující o vazbě bez zbytečného odkladu orgánu zajišťujícímu elektronickou kontrolu.

(2) Obviněný je povinen při výkonu kontroly podle odstavce 1 umožnit orgánu zajišťujícímu elektronickou kontrolu vstup do určeného obydlí nebo jeho části (§ 73 odst. 3) a strpět pořízení svých biometrických údajů orgánem zajišťujícím kontrolu na jeho žádost při zahájení elektronické kontroly, a dále v jejím průběhu, existuje-li podezření na porušení kontrolovaných povinností, jakož i jinak orgánu zajišťujícímu kontrolu poskytnout veškerou potřebnou součinnost. Pořizovanými biometrickými údaji jsou otisky prstů, rysy obličeje a záznam hlasu. Ustanovení § 334b odst. 2 se použije obdobně.

(3) Neplní-li obviněný povinnosti podléhající elektronické kontrole, sdělí tuto skutečnost orgán zajišťující elektronickou kontrolu bezodkladně soudu a v přípravném řízení státnímu zástupci. Bezodkladně tuto skutečnost sdělí také policejnímu orgánu, který obviněného zadrží, je-li důvodná obava, že bude mařit účel vazby; na postup při zadržení obviněného se použije obdobně § 75. Orgán zajišťující elektronickou kontrolu sdělí pro tento účel policejnímu orgánu údaje potřebné pro identifikaci obviněného a odůvodnění jeho případného zadržení.“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Prislušnost policejního orgánu pro konání úkonů trestního řízení se v řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona posuzuje podle zákona č. 141/1961 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Čl. III

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 301/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 77/2015 Sb. a zákona č. 86/2015 Sb., se mění takto:

1. V § 95a odst. 2 větě třetí se za slovo „Nebude-li“ vkládá slovo „ústavní“.
2. V § 95a odst. 4 větě první se za slovo „a“ vkládají slova „v případě ústavního ochranného léčení“.

ČÁST TŘETÍ
Změna trestního zákoníku
Čl. IV

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 360/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 259/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 86/2015 Sb., zákona č. .../2015 Sb. a zákona č. .../2015 Sb., se mění takto:

1. V § 92 odst. 4 se za slovo „trestních“ vkládají slova „a na započítání povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části uložené obviněnému podle § 73 odst. 3 trestního řádu“.
2. V § 99 odst. 6 se věta první nahrazuje větami „Ochranné léčení trvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Ústavní ochranné léčení trvá nejdéle dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení nebo o změně ústavního léčení na léčení ambulantní, ledaže má pachatel vinu na tom, že soud v uvedené době nemohl rozhodnout; v takovém případě soud rozhodne bezodkladně po odpadnutí překážky bránící rozhodnutí.“.

ČÁST ČTVRTÁ
ÚČINNOST
Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. března 2016.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

A. Závěrečná zpráva o hodnocení dopadů regulace (RIA)

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo spravedlnosti	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte 1. 3. 2016
Implementace práva EU: ne	
2. Cíl návrhu zákona	
Cílem předkládaného návrhu je zefektivnit kontrolu plnění podmínek a omezení uložených obviněnému v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu, a to za pomoci využití elektronického monitorovacího systému, jenž umožňuje detekci pohybu obviněného, a tím zvýšit četnost ukládání alternativních opatření k vazbě a snížit počet vazebně stíhaných osob. Dalším cílem předkládaného návrhu je rozšířit pravomoc pověřených orgánů Vojenské policie konat vyšetřování v některých případech, kdy se to s ohledem na efektivitu a ekonomičnost jeví jako vhodné, a zrušit pravidelné soudní přezkumy důvodů pro trvání ambulantního ochranného léčení.	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano	
Navrhovaná úprava si vyžádá jednorázové vstupní náklady ve výši cca 10 560 000,- Kč a roční provozní náklady ve výši cca 12 533 600,- Kč. Náklady budou pokryty v rámci prostředků rozpočtové kapitoly Ministerstva spravedlnosti.	
3.2 Dopady na podnikatelské subjekty: Ne	
3.3 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) Ne	
3.4 Sociální dopady: Ne	
3.5 Dopady na životní prostředí: Ne	

A. Závěrečná zpráva o hodnocení dopadů regulace (RIA)

1. Důvod předložení a cíle

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

1.2. Definice problému

1) Institut vazby je jedním z nejvýznamnějších opatření k zajištění osob pro účely trestního řízení. Jedná se o opatření užívané fakultativně a subsidiárně, nelze-li osobu zajistit jiným, mírnějším způsobem, který by mohl vazbu nahradit. Trestní řád takových způsobů rozeznává několik – hovoří se v této souvislosti o opatřeních nahrazujících vazbu (§ 73 a § 73a trestního řádu a § 49 zákona o soudnictví ve věcech mládeže). Jednotlivá opatření jsou vždy spojena s menším či větším zásahem do osobní svobody obviněného a mají za úkol zejména zajistit přítomnost obviněného při úkonech trestního řízení a zabránit mu v pokračování v trestné činnosti nebo v jednání, jež by mohlo ohrozit či zmařit účel trestního řízení.

Výše uvedená opatření nahrazující vazbu jsou však v praxi využívána, jak vyplývá z expertního dotazníkového šetření provedeného mezi soudci, státními zástupci a probačními úředníky, pouze minimálně, tj. v jednotkách až desítkách případů ročně. Tak např. v roce 2013 byla vazba skončena z důvodu propuštění s dohledem, což je jedno z těch častěji využívaných alternativních opatření, pouze v 74 případech, v roce 2014 pak v 73 případech¹. Důvodem je, že jsou-li u obviněného dány důvody vazby a je třeba přistoupit k některému zajišťujícímu opatření, rizika spojená s ponecháním obviněného na svobodě jsou zpravidla tak vysoká, že soudy k rozhodnutím odlišným od vzetí do vazby přistupují jen velmi zdrženlivě. To se týká i těch obviněných, u kterých, ačkoliv jsou zde dány důvody vazby, vzhledem k jejich osobě a k okolnostem případu není potřeba jejich nepřetržitá fyzická kontrola a za splnění určitých podmínek by přicházelo v úvahu jejich ponechání na svobodě. Současné alternativy vazby poskytované trestním řádem však tyto podmínky nesplňují a dostatečnou záruku dosažení účelu vazby nedávají, a to přestože představují řešení, které by lépe odpovídalo zásadě presumpce neviny (na niž by v této fázi trestního řízení měl být kladen zvláštní důraz), neboť umožňují obviněného stíhat na svobodě za zachování jeho rodinných a dalších sociálních vazeb.

Častější využívání alternativních opatření za vazbu by mohlo rovněž do určité míry přispět k řešení nepříznivé situace v českém vězeňství, kdy počty obviněných ve vazbě², jakož i jejich podíl na celkové vězeňské populaci³, představují dlouhodobě z pohledu vězeňských

---

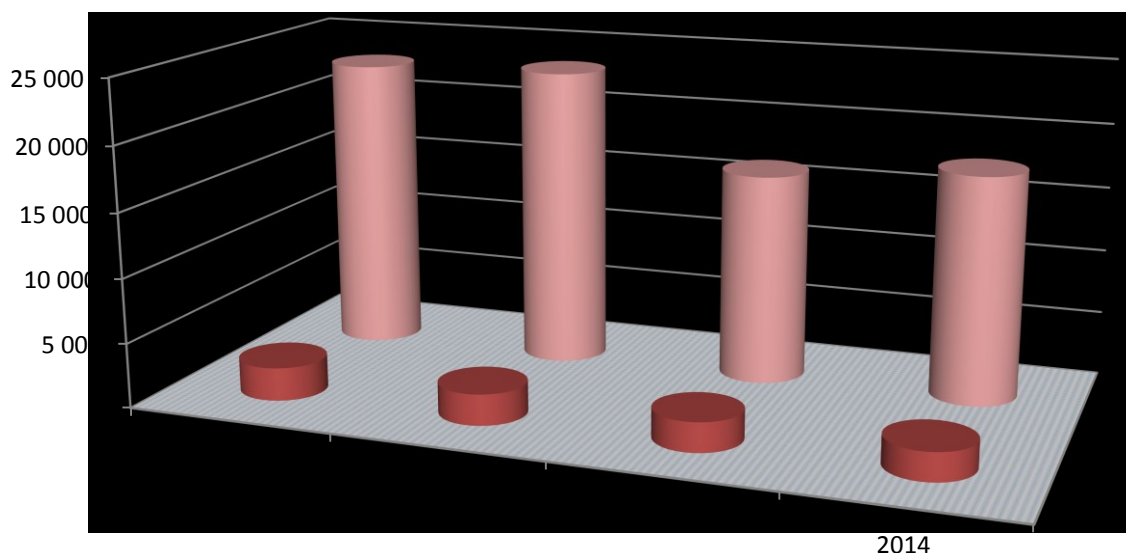
¹ Pozn.: o dalších alternativních opatřeních s výjimkou peněžitě záruky, které se elektronická kontrola netýká, se evidence nevede.

² Průměrný denní stav vězněných osob ve vazebních věznicích činil za rok 2011 cca 2567 osob, za rok 2012 cca 2407 osob, za rok 2013 cca 2290 osob a za rok 2014 cca 2185 osob.

³ Průměrný denní stav vězněných osob ve všech věznicích činil za rok 2011 cca 22 952 osob, za rok 2012 cca 23 314 osob, za rok 2013 v důsledku lednové amnestie prezidenta republiky cca 16 352 osob a za rok 2014 cca 17 643 osob.

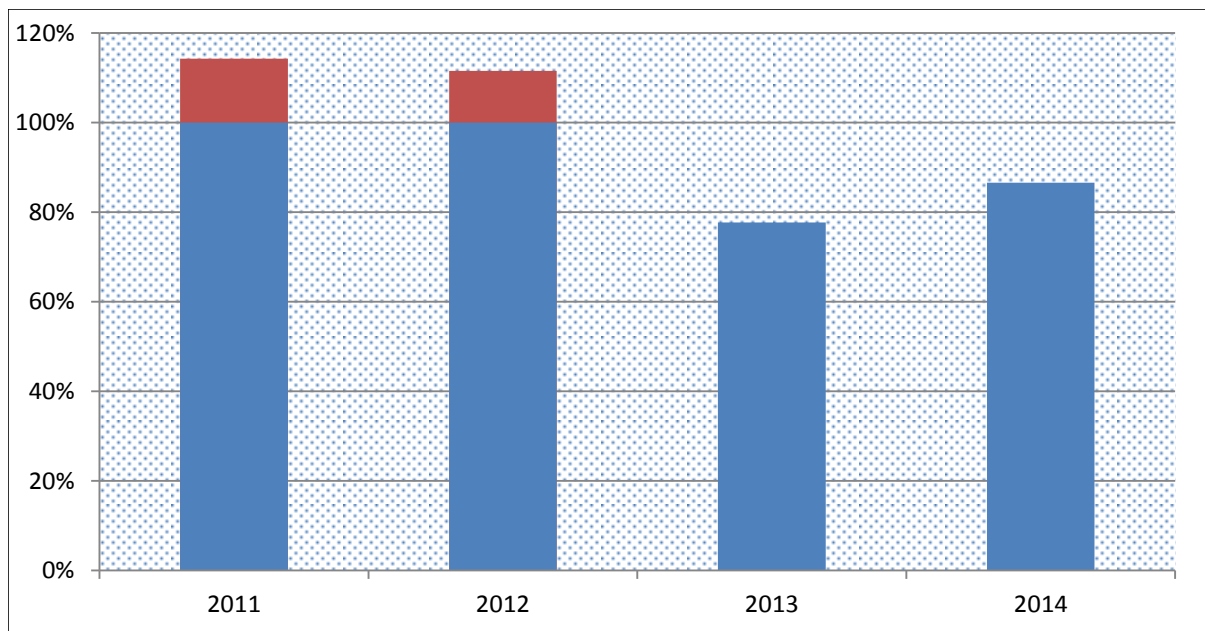
kapacit⁴ a z pohledu financování této oblasti problém. Je pravdou, že tato nepříznivá situace byla do určité míry utlumena postupným legislativním zpřísněním podmínek pro vzetí obviněného do vazby a pro jeho další ponechání ve vazbě, nicméně stále přetrvává a je třeba se i nadále potýkat s jejími projevy.

Průměrný denní stav vězněných osob:

- Průměrný denní stav vězněných osob ve vazebních věznicích
- Průměrný denní stav vězněných osob ve všech věznicích

Průměrné využití vězeňských kapacit:

⁴ Věznice byly průměrně využity v roce 2011 ze 114,27 %, v roce 2012 ze 111,59 %, v roce 2013 ze 77,74 % a v roce 2014 z 86,58 %.

V některých evropských zemích (např. Anglie, Wales, Skotsko, Portugalsko, některé země Spolkové republiky Německo) je při nahrazování vazby v trestním řízení alternativními opatřeními využíván systém elektronického sledování, a to buď jako samostatné opatření nahrazující vazbu, nebo jako kontrolní prvek v případě nahrazení vazby některým jiným opatřením, které daný právní řád jako alternativu k vazbě připouští. Vždy se však jedná o opatření, jehož podstatou nebo součástí je povinnost obviněného zdržovat se v určenou dobu na stanoveném místě, přičemž elektronické sledování zajišťuje kontrolu plnění této povinnosti. Česká právní úprava však umožňuje využití systému elektronického sledování pouze pro účely kontroly trestu domácího vězení (a podmíněného propuštění s uloženou povinností zdržovat se v obydlí), přestože moderní vývojové trendy v oblasti trestní politiky v jednotlivých zemích Evropy jednoznačně hovoří pro využívání systému elektronického sledování i v dalších oblastech trestního řízení.

2) Další oblastí, na kterou se navrhovaná úprava zaměřuje, je problém současné trestní praxe při vyšetřování trestných činů spáchaných proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech anebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž jsou příslušné hospodařit Ministerstvo obrany nebo jím zřízené organizační složky státu nebo s nímž jsou příslušné hospodařit anebo s nímž mají právo hospodařit státní organizace zřízené nebo založené Ministerstvem obrany. Orgány Policie ČR konající v těchto případech vyšetřování nedisponují dostatečnou znalostí struktury, vnitřních předpisů, zvyklostí a postupů uvnitř Ministerstva obrany. V důsledku toho v praxi mnohdy dochází k využívání oprávnění podle § 161 odst. 8 trestního řádu, kdy k dožádání orgánů Policie ČR jsou jednotlivé úkony vyšetřování prováděny pověřenými orgány Vojenské policie. V předkládané úpravě se proto navrhuje rozšířit oprávnění pověřeného orgánu Vojenské policie konat vyšetřování i pro vyjmenované kategorie trestných činů.

3) Posledním detekovaným problémem řešeným předkládanou úpravou je institut ochranného léčení podle § 99 trestního zákoníku, konkrétně povinnost pravidelného přezkumu trvání ochranného léčení v ambulantní formě. Tato úprava představuje z pohledu personálních kapacit jednotlivých okresních soudů a zdravotnických zařízení, kde se ochranné léčení vykonává, nadměrnou, zejména administrativní zátěž.⁵ Ošetřující psychiatři jsou zde nuceni, bez ohledu na jejich subjektivní přesvědčení o tom, zda bylo účelu ochranného léčení již dosaženo či nikoliv, nejdéle každé dva roky zpracovávat podrobnou zprávu o průběhu a výsledcích ochranného léčení a důvodech navrhovaného postupu, a nebylo-li ochranné léčení vykonáno tak, aby do dvou let od jeho započetí bylo rozhodnuto o propuštění z ochranného léčení nebo o jeho ukončení, mají ošetřující psychiatři povinnost nejméně dva měsíce před uplynutím lhůty dvou let od počátku výkonu ochranného léčení podat návrh na jeho prodloužení. Soud je posléze povinen se s touto zprávou seznámit a na jejím podkladě o prodloužení ochranného léčení nebo o propuštění léčené osoby z ochranného léčení rozhodnout. Tím je v případech, kdy takový postup není s ohledem na stav probíhající léčby nezbytný, nadměrně ztěžován nejen výkon efektivní péče o osoby, na nichž se ochranné léčení v ambulantní formě vykonává, ale i práce soudních orgánů v trestním řízení.

Mimoto při přezkumu trvání ochranného léčení je ošetřující lékař slyšen ve veřejném zasedání před soudem, při němž v přítomnosti léčené osoby popisuje stav probíhající léčby. S tím se pojí další negativní dopad současné úpravy. Otevřená výpověď ošetřujícího lékaře působí

---

⁵ V letech 2011 až 2014 bylo ročně uloženo cca 300 – 400 ochranných léčení v ambulantní formě. Na základě extrakce dat ze záznamů o uložených ochranných opatřeních v informačním systému ISAS lze odhadovat, že ke konkrétnímu okamžiku (v daném případě byl zkoumán měsíc listopad 2014) je ambulantní ochranné léčení vykonáváno cca ve 3 500 případech (jedná se o počet tzv. „živých“ spisů).

v případě osob s diagnostikovanou duševní chorobou způsobem, že léčená osoba často ztrácí důvěru ve svého lékaře, který, přestože doposud nebyl naplněn účel ochranného léčení, zjištěné informace týkající se zdravotního stavu léčené osoby, jež jsou z povahy věci velmi citlivé, sděluje v pravidelných intervalech dalším subjektům.

Obdobná situace je i v případě dětí mladší patnácti let, kdy je soud povinen na podkladě vyžádaných zpráv sledovat výkon ochranného léčení a nejméně jednou za dvanáct měsíců od započetí jeho výkonu nebo od předchozího rozhodnutí o jeho pokračování přezkoumat, zda důvody pro jeho další pokračování trvají, a následně také rozhodnout o dalším pokračování ochranného léčení nebo o jeho zrušení, a to bez ohledu na stav probíhající léčby. I zde pak platí, že nebude-li ochranné léčení vykonáno tak, aby do jednoho roku od jeho započetí bylo rozhodnuto o jeho zrušení, je to zdravotnické zařízení, kdo podává nejméně dva měsíce před uplynutím lhůty jednoho roku od počátku výkonu ochranného léčení nebo od předchozího rozhodnutí o jeho pokračování návrh na jeho další pokračování.

Navrhuje se proto pro případy ambulantního ochranného léčení povinnost pravidelného rozhodování o jeho dalším trvání zrušit a ponechat pouze rozhodování ad hoc k návrhu zdravotnického zařízení, státního zástupce, osoby, na níž se ochranné léčení vykonává, nebo i bez takového návrhu, a v případě dětí mladších patnácti let rovněž na návrh zákonného zástupce dítěte a orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

1) Současná právní úprava omezuje možnost soudu rozhodnout o vzetí do vazby pouze na případy obviněných důvodně podezřelých ze spáchání trestných činů, u nichž existuje důvodná obava, že uprchnou nebo se budou skrývat nebo že budou mařit účel trestního stíhání nebo že budou opakovat trestnou činnost, dokonají trestný čin, o který se pokusili, nebo vykonají trestný čin, který připravovali nebo kterým hrozili.

Trestní řád dále výslovně stanoví, že rozhodnout o vzetí do vazby soud může pouze tehdy, nelze-li v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením. Tak je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c) trestního řádu (je dána důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat nebo že bude opakovat trestnou činnost, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil), orgán rozhodující o vazbě může obviněného ponechat na svobodě (nebo ho propustit na svobodu), jestliže

a) **zájmové sdružení občanů, anebo důvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného, nabídne převzetí záruky** za další chování obviněného a za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu, a orgán rozhodující o vazbě považuje záruku vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji,

b) **obviněný dá písemný slib**, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží, a orgán rozhodující o vazbě považuje slib vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečný a přijme jej,

c) s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu lze účelu vazby dosáhnout **dohledem probačního úředníka nad obviněným**,

d) zároveň rozhodne o uložení některého z **předběžných opatření**, nebo

e) přijme složenou **peněžitou záruku**, jejíž výši určil (to však nelze u taxativně vymezených trestných činů).

U mladistvého navíc přichází v úvahu náhrada vazby jeho **umístěním v péči důvěryhodné osoby**, a to za předpokladu, že taková osoba je ochotná a schopná se ujmout péče o mladistvého a dohledu nad ním, písemně se zaváže, že bude o mladistvého pečovat a převezme odpovědnost za to, že se mladistvý na předvolání dostaví k příslušnému orgánu, popř. splní i další podmínky, které určí soud. Dále se vyžaduje, aby mladistvý souhlasil s tím, že bude svěřen do péče takové osoby, a písemně se zavázal, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky stanovené soudem pro mládež.

Jednotlivá opatření nahrazující vazbu lze uložit samostatně nebo i vedle sebe, a to popřípadě i za současného uložení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí.

Pro případy nahrazení vazby některým alternativním opatřením však současná právní úprava neposkytuje záruky efektivní kontroly plnění uložených povinností. Omezuje se pouze na to, že stanoví, že neplní-li obviněný tyto povinnosti a trvají-li i nadále důvody vazby, soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodne o vazbě. Kontrola v rámci jednotlivých opatření nahrazujících vazbu tak probíhá dle poznatků trestní praxe pouze omezeným způsobem (např. dohled je u obviněného probačními úředníky prováděn mnohdy pouze dvakrát až čtyřikrát do měsíce, u písemného slibu kontrola uložených povinností de facto vůbec chybí). Efektivní elektronická kontrola uložených povinností by přitom znamenala podstatné rozšíření využitelnosti jednotlivých opatření nahrazujících vazbu ve všech případech, kdy jsou shledány důvody vazby, vyjma těch, kde je nezbytná nepřetržitá fyzická kontrola obviněného, kterou nelze nahradit ani za pomoci systému elektronického sledování.

2) Pokud jde o oprávnění pověřeného orgánu Vojenské policie konat vyšetřování podle § 161 odst. 7 trestního řádu, současná právní úprava toto oprávnění dává pouze ve vztahu k trestným činům příslušníků ozbrojených sil spáchaným při plnění úkolů v zahraničí. Jsou to přitom právě pověřené orgány Vojenské policie, kdo provádí prověřování, pokud jde o trestné činy spáchané proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech, proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany. Po skončení prověřování je však pověřený orgán Vojenské policie nucen pro nedostatek oprávnění postoupit vyšetřování uvedených trestných činů podle § 162 odst. 1 trestního řádu orgánům Policie ČR. Za této situace orgány Policie ČR mohou pouze požádat Vojenskou policii o provedení jednotlivých úkonů vyšetřování. Takové řešení se nejeví jako vhodné a efektivní.

3) Podle § 99 odst. 6 trestního zákoníku platí, že ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení. Podle § 95a odst. 4 zákona o soudnictví ve věcech mládeže pak platí, že soud pro mládež na podkladě vyžádaných zpráv sleduje výkon ochranného léčení a nejméně jednou za dvanáct měsíců od započetí jeho výkonu nebo od předchozího rozhodnutí o jeho pokračování přezkoumá, zda důvody pro jeho další pokračování trvají. O dalším pokračování ochranného léčení nebo o zrušení uloženého ochranného léčení rozhodne soud pro mládež na návrh zdravotnického zařízení, státního zástupce, dítěte, na němž se vykonává ochranné léčení, zákonného zástupce dítěte,

příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, anebo i bez takového návrhu. Právní úprava tedy ani v jednom případě (jak pokud jde o dospělé pachatele, tak pokud jde o děti mladší patnácti let) nijak nerozlišuje, pokud jde o pravidelný přezkum podmínek pro jejich trvání, mezi výkonem ústavního ochranného léčení a ochranného léčení ambulantního.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

- obvinění, u nichž přichází do úvahy vzetí do vazby
- orgány činné v trestním řízení
- Probační a mediační služba
- Ministerstvo spravedlnosti
- Vězeňská služba ČR
- osoby, na nichž je vykonáváno ochranné léčení
- zdravotnická zařízení, kde je vykonáváno ochranné léčení

1.5. Popis cílového stavu

1) Cílem předkládaného návrhu je zefektivnit kontrolu plnění podmínek a omezení uložených obviněnému v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu, a to za pomoci využití elektronického monitorovacího systému. Tímto způsobem bude zajištěna vyšší účinnost a častější ukládání opatření nahrazujících vazbu v případech, kdy není nezbytná nepřetržitá fyzická kontrola obviněného. Častější ukládání se bude týkat především těch obviněných, u kterých vzhledem k jejich osobním poměrům a okolnostem případu není možné za současného stavu účelu vazby dosáhnout alternativním opatřením, jinými slovy o případy, kdy podle současné právní úpravy neexistují nástroje pro výkon dostatečně efektivní kontroly plnění povinností obviněných, jež jsou ponecháni na svobodě, byť by vazební stíhání nebylo za splnění určitých podmínek nezbytně nutné.

Častějším stíháním obviněných na svobodě se rovněž dosáhne dílčího snížení stavu vězeňské populace a zachování sociálních vazeb (především zachování rodinných vazeb, zaměstnání a možnosti volnočasových aktivit) obviněných. Elektronická kontrola spolu s dalšími uloženými povinnostmi, především s povinností zdržovat se ve stanovený čas v určeném obydlí, dává navíc šanci vštípit pachatelům určité návyky a naučit je pravidelnému dennímu režimu nikoliv v nápravném zařízení, ale v jejich vlastním prostředí. Lze se setkat i s teorií, že pachatel nacházející se tímto způsobem pod kontrolou v domácím prostředí je mnohem silněji motivován k proměně v řádného občana. Počítá se zde s významným psychologickým efektem elektronické kontroly ve smyslu jejího speciálního preventivního (odstrašujícího) účinku. Může-li obviněný očekávat, že elektronické sledování podstatně zvýší riziko odhalení porušení uložených povinností, nezanedbatelnou měrou to přispěje k posílení jeho sebekontroly.

2) Návrhovaná úprava dále počítá se zakotvením kompetencí pověřených orgánů Vojenské policie konat vyšetřování trestných činů spáchaných proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech anebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž jsou příslušné hospodařit Ministerstvo obrany nebo jím zřízené organizační složky státu nebo s nímž jsou příslušné hospodařit anebo s nímž mají právo hospodařit státní organizace zřízené nebo založené Ministerstvem obrany. Jedná se o řešení, ve kterém je spatřováno především zvýšení efektivity a ekonomičnosti trestního řízení v důsledku lepší znalosti prostředí, ve kterém jsou vypočtené kategorie trestných činů

páchány, ze strany orgánů Vojenské policie, čemuž nasvědčují i zkušenosti některých členských států NATO.

3) Navrhovaná úprava dále počítá se zrušením pravidelného soudního přezkumu důvodů pro trvání ambulantního ochranného léčení.

1.6. Zhodnocení rizika

V případě nečinnosti bude zachován současný stav, kdy institut opatření nahrazujících vazbu v praxi téměř není využíván.

2. Návrh variant řešení a vyhodnocení jejich nákladů a přínosů

- **povinnost soudu činit případné rozhodnutí o elektronické kontrole plnění uložených povinností na podkladě zprávy (předběžného šetření) Probační a mediační služby**

Varianty:

Varianta 0

Ponechání současného stavu.

Varianta 1

Zákon výslovně povinnost soudu vyžádat si zprávu Probační a mediační služby nijak neupraví.

Varianta 2

Zákon stanoví povinnost soudu rozhodovat o případném uložení elektronické kontroly na podkladě zprávy Probační a mediační služby. Touto zprávou však není nikterak vázán.

Varianta 3

Zákon stanoví povinnost soudu rozhodovat o případném uložení elektronické kontroly na podkladě zprávy Probační a mediační služby, kterou je zároveň vázán.

Vyhodnocení:

Varianta 0

Ponechání současného stavu nepřichází v úvahu, neboť právní úprava nijak neupravuje možnost soudu rozhodnout o elektronické kontrole povinností uložených v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu.

Varianta 1

Výhoda této varianty vyvstává zejména v kontextu vázanosti soudu při rozhodování o vazbě přísnými lhůtami. Soudu je zde umožněno rozhodovat o elektronické kontrole relativně pružně a rychle již během vazebního zasedání bez toho, aby byl nucen si vyžádat zprávu Probační a mediační služby a posléze čekat na její zpracování. Byť zde soud bude vhodnost uložení elektronické kontroly zkoumat pouze v omezené míře, je takový postup pouze reakcí

na krátký časový interval (24 hodin od předání obviněného soudu), ve kterém je soud povinen seznámit se s případem, všechny rozhodné skutečnosti kvalifikovaně posoudit a posléze vydat rozhodnutí o vzetí do vazby (resp. ponechání na svobodě).

Při rozhodování by soud měl přihlížet mimo jiné k otázkám, zda obviněný vykonává nějakou výdělečnou činnost, v jakém režimu a jaká je jeho celková finanční situace, jaké jsou sociální kontakty obviněného a jeho způsob trávení volného času, jaký je postoj obviněného k trestnému činu, pro nějž je stíhán apod. Nebude-li si soud s ohledem na přísné lhůty schopen v některých případech veškeré tyto otázky související s vhodností užití elektronické kontroly sám na místě posoudit (a to ani s přihlédnutím k vyjádření obviněného), to tím spíše, bude-li soud zároveň rozhodovat o uložení povinnosti obviněného zdržovat se ve stanovený čas v obydlí, může si zprávu Probační a mediační služby přesto vyžádat⁶ a předejít tak situaci, kdy by plnění ukládaných povinností nebo jejich elektronická kontrola nebyly jen nevhodné, ale i právně či fakticky nemožné.

Varianta 2

Tato varianta předchází zmíněnému riziku, že zvažování vhodnosti elektronické kontroly uložených povinností ze strany soudu bude v některých případech nedostatečné. Probační a mediační služba, kromě podrobného zkoumání vhodnosti uložení elektronické kontroly, má možnost se ve své zprávě soustředit také na celou řadu dalších otázek, jejichž posouzení má pro rozhodnutí soudu o elektronické kontrole a jeho konkrétní podobě význam. Řadou z nich by se přitom měl soud zabývat na základě Doporučení Rady Evropy k elektronickému monitoringu (*Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring*). Půjde například o otázky, zda obviněný vykonává nějakou výdělečnou činnost, v jakém režimu a jaká je jeho celková finanční situace, jaké jsou sociální kontakty obviněného a jeho způsob trávení volného času, jaký je postoj obviněného k trestnému činu, pro nějž je stíhán apod.

Nicméně s ohledem na to, že soud rozhoduje o vzetí do vazby v přísných zákonných lhůtách, nebude přicházet v úvahu, aby měl zprávu Probační a mediační služby k dispozici již při tomto rozhodování. V praxi by tak soud mohl o nahrazení vazby některým alternativním opatřením, byly-li by pro to splněny zákonné podmínky, rozhodnout ihned, avšak přicházelo-li by v úvahu stíhání obviněného na svobodě pouze za současného uložení elektronické kontroly, bez níž by mohl být ohrožen účel vazby, byl by soud nucen obviněného nejprve vzít do vazby a o případném nahrazení vazby některým alternativním (elektronicky kontrolovaným) opatřením rozhodnout až dodatečně, zpravidla při přezkoumávání trvání důvodů vazby, kdy by měl již zprávu Probační a mediační služby k dispozici. Možnost takto omezeného postupu soudu by však představovala pro obviněné, u nichž by objektivně byly splněny podmínky pro výkon elektronické kontroly uložených povinností na svobodě, výrazný zásah do jejich ústavně zaručených práv a svobod.

Stanovení povinnosti soudu vyžádat si ve všech případech před rozhodnutím o elektronické kontrole zprávu Probační a mediační služby se tak s ohledem na výše uvedené nejvíce jako vhodné.

---

⁶ Na základě § 4 odst. 1 a 2 písm. a) zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Varianta 3

Tato varianta se od varianty 2 liší pouze v tom, že soud je zde navíc vázán závěry vyplývajícími ze zprávy Probační a mediační služby o vhodnosti elektronické kontroly. S ohledem na ústavně zaručenou nezávislost soudů není však přípustné, aby soud rozhodoval automatizovaně, bez možnosti svého vlastního uvážení, a byl při rozhodování o elektronické kontrole vázán závěry probačního úředníka.

Závěr:

Doporučuje se přijmout variantu 1, jež se jeví jako nejvhodnější.

- **reakce na signalizaci porušení povinností podléhajících elektronické kontrole**

Varianty:

Varianta 0

Ponechání současného stavu.

Varianta 1

Provozovatel elektronického kontrolního systému signalizaci porušení povinností podléhajících elektronické kontrole pouze sám prověří a učiní o tom záznam, který posléze předá k vyhodnocení příslušnému orgánu.

Varianta 2

Provozovatel elektronického kontrolního systému bezodkladně vyrozumí o signalizaci porušení povinností podléhajících elektronické kontrole příslušného soudce a v přípravném řízení státního zástupce konajícího službu.

Varianta 3

Provozovatel elektronického kontrolního systému bezodkladně vyrozumí o signalizaci porušení povinností podléhajících elektronické kontrole příslušného soudce a v přípravném řízení státního zástupce konajícího službu a navíc policejní orgán, který ve stanovených případech provede zadržení obviněného.

Vyhodnocení:

Varianta 0

Ponechání současného stavu nepřichází v úvahu, neboť právní úprava nijak neupravuje možnost soudu rozhodnout o elektronické kontrole povinností uložených v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu.

Varianta 1

Reakce na signalizaci porušení povinností podléhajících elektronické kontrole se v tomto případě nejvíce jeví jako dostatečně rychlá a účinná s ohledem na to, že v případech nahrazení vazby některým alternativním opatřením je u obviněného dán některý vazební důvod, tedy hrozba, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, že bude mařit objasňování skutečností

závažných pro trestní stíhání nebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán (resp. dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval). Je evidentní, že v případě této varianty, kdy by odpovědnost za porušení podmínek uloženého opatření a důsledky s ní spojené byly vyvozovány až s určitým časovým odstupem, zde existuje příliš závažné a vysoké riziko, že z důvodu nedostatečně rychlé a účinné reakce na signalizaci porušení povinností obviněným dojde k ohrožení či zmaření účelu vazby, včetně případného ohrožení života a zdraví osob.

Varianta 2

Dle této varianty by operační úředník aktuálně provádějící elektronickou kontrolu obviněného v případě signalizace porušení uložených povinností bezodkladně vyrozuměl příslušného službu vykonávajícího soudce a v přípravném řízení státního zástupce, který by posléze dal pokyn policejní hlídce k provedení zajištění obviněného. Následně by pak soud (a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce) podle § 73 odst. 8 navrhovaného znění trestního řádu rozhodl v předepsaných lhůtách o vazbě.

Problém tohoto řešení lze spatřovat v případech, kdy by si operační úředník nemohl pro nedostupnost vyžádat okamžitou součinnost státního zástupce nebo soudce konajícího službu, a to i ze zcela banálních, praktických důvodů (např. baterie mobilního telefonu je vybitá, soudce vede jednání a hovor nepřijímá apod.), přičemž by zde zároveň hrozilo nebezpečí z prodlení (což bude přicházet v úvahu typicky u všech vazebních důvodů).

Varianta 3

V této variantě se oproti variantě 2 počítá s tím, že monitorující úředník o signalizovaném porušení povinností obviněným vyrozumí jak příslušného službu konajícího soudce a v přípravném řízení státního zástupce, tak také přímo policejní orgán, kterému při té příležitosti předá údaje potřebné pro identifikaci obviněného a odůvodnění jeho zadržení. Policejní orgán posléze na místě vyhodnotí potřebnost zadržení ve smyslu, zda existuje důvodná obava, že by obviněný jinak mařil účel vazby (pokusil se utéct, pokračoval v trestné činnosti apod.), a bude případně postupovat obdobně podle pravidel pro zadržení obviněného policejním orgánem dle ustanovení § 75 trestního řádu. Tedy v případech, kdy existuje důvodná obava, že obviněný bude mařit účel vazby, policejní orgán obviněného zadrží a provedené zadržení bezodkladně ohlásí státnímu zástupci, kterému zároveň předá opis protokolu sepsaného při zadržení, jakož i další materiál, který státní zástupce potřebuje, aby popřípadě mohl podat (po vyhodnocení situace) návrh na vzetí obviněného do vazby. Tento návrh přitom musí být podán tak, aby obviněný mohl být nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdán soudu; soud pak dle § 77 trestního řádu v další 24 hodinové lhůtě rozhodne o vazbě.

Byť se u této varianty počítá s poměrně výraznými zásahy do práv obviněného bez předchozí ingerence státního zástupce nebo soudce (např. ve formě pokynu či příkazu k zadržení), s ohledem na účel vazby a trestního řízení vůbec, jakož i s ohledem na to, že osoba, proti níž se řízení vede, má status obviněného a je u ní dostatečně odůvodněn závěr, že spáchala trestný čin, pro nějž je stíhána, se takový postup jeví jako přiměřený.

Závěr:

Doporučuje se přijmout variantu 3, jež se jeví jako nejvhodnější.

- **Provozovatel elektronického monitorovacího systému**

Varianty:

Varianta 0

Ponechání současného stavu.

Varianta 1

Provoz bude zajišťován Probační a mediační službou.

Varianta 2

Provoz bude zajišťován Ministerstvem spravedlnosti nebo jím zřízenou organizační složkou.

Varianta 3

Provoz bude zajišťován subjektem soukromého práva.

Vyhodnocení:

Varianta 0

Ponechání současného stavu nepřichází v úvahu, neboť právní úprava nijak neupravuje možnost soudu rozhodnout o elektronické kontrole povinností uložených v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu.

Varianta 1

Probační a mediační služba je v současné době jedinou organizací, která realizuje kontrolu domácího vězení, a lze předpokládat, že bude z tohoto titulu monitorovací centrum využívat největší měrou. Zároveň je jedinou organizací, která má s provozem monitorovacího centra praktickou, byť krátkou a omezenou zkušenost, a to na základě pilotování projektu „Elektronický monitoring odsouzených“. Jistou výhodou plynoucí z této varianty je rovněž možnost užšího provázání provozu monitorovacího centra s praxí probačních úředníků a schopnost Probační a mediační služby zajistit průběžné vzdělávání a odbornou způsobilost jednotlivých monitorujících úředníků.

Nevýhoda tohoto řešení se projevuje v souvislosti se skutečností, že se elektronický monitorovací systém plánuje v praxi využívat pro celou řadu rozličných trestněprocesních institutů. Úloha Probační a mediační služby však ze zákona spočívá v organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrole výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a dále v individuální pomoci obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů. Jedná se tak o relativně úzce vymezený úsek trestního řízení, jenž do oblasti působnosti Probační a mediační služby spadá, zatímco působnost monitorovacího centra bude v mnoha ohledech vymezena podstatně širěji.

Dále je třeba uvést, že Probační a mediační služba není orgánem kompetentním pro tvorbu trestní politiky na ústřední úrovni, protože nedisponuje potřebnými nástroji v oblasti strategických rozhodnutí o dalším rozvoji systému elektronického sledování. Rovněž její

pozice by při koordinaci spolupráce jednotlivých subjektů zapojených do systému elektronického sledování byla z tohoto titulu velmi slabá, čímž by mohl být narušen bezproblémový výkon elektronické kontroly v některých oblastech trestního řízení mimo trest domácího vězení. Na základě shora uvedeného se proto nejeví jako vhodné, aby činnost monitorovacího centra zastřešoval subjekt, jehož působnost v rámci trestního řízení je tak omezená, jako je tomu u Probační a mediační služby.

Varianta 2

Ministerstvo spravedlnosti je dle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství, vězeňství a probaci a mediaci. Již z tohoto vymezení je patrné, že jeho působnost v jistém smyslu pokrývá bezmála celou oblast trestního řízení. Mimoto disponuje organizační nezávislostí vůči ostatním subjektům, s jejichž zapojením do systému elektronického sledování se počítá, a má tak výbornou výchozí pozici pro koordinaci spolupráce těchto subjektů. Má rovněž výbornou výchozí pozici např. pro iniciaci a prosazení integrace dalších resortních (popř. i meziresortních) informačních systémů do informačního systému elektronického monitorovacího centra.

Nespornou výhodou umístění provozu monitorovacího centra do rukou Ministerstva spravedlnosti je skutečnost, že Ministerstvo spravedlnosti z titulu ústředního orgánu pro tvorbu trestní politiky disponuje kompetencemi ovlivňovat další rozvoj systému elektronického sledování, jehož je monitorovací centrum základním článkem, v návaznosti na svou koncepční činnost ve prospěch resortních priorit.

Ministerstvo spravedlnosti má tak ze zvažovaných subjektů ze své pozice největší potenciál zajistit efektivní organizaci chodu monitorovacího centra a výkon elektronické kontroly, jakož i přizpůsobovat rozvoj systému elektronického sledování trestní politiky v závislosti na aktuálních potřebách v oblasti ochrany společnosti před kriminalitou.

Varianta 3

Toto řešení se nejeví jako vhodné z několika důvodů. V první řadě soukromý subjekt má poměrně špatnou výchozí pozici pro koordinaci spolupráce subjektů zúčastněných na výkonu elektronické kontroly, neboť k takové činnosti nemá dostatečnou legitimitu (na rozdíl od Ministerstva spravedlnosti jakožto ústředního orgánu státní správy pro soudy a státní zastupitelství, vězeňství a probaci a mediaci). Tento nedostatek by měl negativní dopad i na celkovou efektivitu organizace provozu monitorovacího centra a výkonu elektronické kontroly vůbec.

Dále by provoz soukromým subjektem s ohledem na jeho postavení neumožňoval (resp. výrazně ztěžoval) přizpůsobování rozvoje systému elektronického sledování prioritám trestní politiky, již je třeba stanovovat v závislosti na aktuálních potřebách v oblasti ochrany společnosti před kriminalitou.

Provoz systému ze strany soukromého subjektu by rovněž znamenal riziko pro plynulý a bezproblémový výkon elektronické kontroly v případě vzniku sporů mezi tímto subjektem a státním orgánem odpovědným za jeho činnost ohledně financování provozu systému, podmínek a dalšího trvání smluvního vztahu apod. Je to přitom rozhodnutí orgánu státní moci (soudu či státního zástupce), v jehož důsledku je obviněný (resp. odsouzený) v konkrétním případě ponechán na svobodě namísto toho, aby byl vzat do vazby či mu byl uložen trest odnětí svobody, a je to opět stát, kdo je povinen zajistit dostatečně rychlé vyvození důsledků

v případě porušení podmínek příslušného opatření nahrazujícího vazbu či trestu domácího vězení. Jinými slovy elektronické sledování pachatelů trestné činnosti je natolik citlivou a rizikovou činností, že se nejeví jako vhodné svěřovat ji do rukou subjektu soukromého práva, když je to stát, jehož úlohou je chránit společnost před pachateli trestných činů.

Dále je třeba dodat, že řešení dle této varianty by kolidovalo s dlouhodobými názory a postoji Úřadu pro ochranu osobních údajů, z nichž vyplývá, že by správcem osobních údajů, jež budou shromažďovány v souvislosti s výkonem elektronické kontroly, měl být státní orgán, a nikoliv osoba soukromého práva, a to s ohledem na bezpečnostní rizika spojená se shromažďováním, uchováváním a dalším nakládáním s citlivými a jinými osobními údaji.

A konečně je třeba uvést, že na základě poznatků z pilotního projektu „Elektronický monitoring odsouzených“ provoz elektronického kontrolního systému soukromým subjektem představuje z pohledu provozních nákladů řešení nákladnější, než je tomu v případě provozu státními orgány, neboť je spojen s pronájmem monitorovacích zařízení, jenž provozní náklady významným způsobem zvyšuje. Byť tedy v tomto případě odpadají vstupní náklady spojené s nákupem monitorovacích zařízení, z dlouhodobého hlediska (s přihlédnutím k životnosti monitorovacích zařízení) se jedná o ekonomicky méně výhodnou variantu.

Závěr:

Doporučuje se přijmout variantu 2, jež se jeví jako nejvhodnější.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

1) Od roku 2006 se počty vazebně stíhaných obviněných pohybují k určitému okamžiku (konkrétně k 31. prosinci příslušného roku) cca mezi 2 až 2,5 tisíci osob. To představuje zhruba 10% až 12% podíl na celkové vězeňské populaci. Konkrétně k 31. 3. 2014 bylo v ČR ve vazbě celkem 2024 obviněných. Z toho 151 obviněných bylo ve vazbě (pouze nebo také) z důvodu dle § 67 písm. b) trestního řádu, u nějž je aplikace opatření nahrazujících vazbu vyloučena. Počet obviněných, u nichž nahrazení vazby přicházelo v úvahu, činil tedy 1873 osob. Na základě poznatků dostupných z činnosti orgánů činných v trestním řízení a Vězeňské služby se lze domnívat, že u většiny z této kategorie obviněných orgán rozhodující o vazbě vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu nepokládal nahrazení vazby vůbec za možné, neboť shledal nutnost nepřetržité fyzické kontroly nad obviněnými, které by nebylo možno dosáhnout ani za pomoci systému elektronického sledování.

Ministerstvo spravedlnosti má, pokud se týká počtu obviněných, u kterých by nahrazení vazby za pomoci elektronického kontrolního systému v úvahu naopak přicházelo, k dispozici kvalifikovaný odhad Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. IKSP při tomto odhadu vycházel z poznatků získaných v rámci svého výzkumného úkolu s názvem „Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení“, který proběhl na přelomu let 2009 a 2010. Při provádění tohoto výzkumu bylo provedeno expertní dotazníkové šetření mezi soudci, státními zástupci a probačními úředníky, jehož cílem bylo získat názory těchto odborníků na právní úpravu alternativ za vazbu, jejich praktické zkušenosti z uplatňování tohoto instrumentu a rovněž zjistit jejich postoj k případnému využití elektronického sledování v rámci nahrazování vazby. Osloveny byly všechny krajské a okresní soudy, státní zastupitelství a střediska Probační a mediační služby. Na podkladě poznatků získaných z dotazníkového šetření IKSP odhadl,

že případný pozitivní dopad zavedení elektronického sledování jako alternativy za vazbu na vězeňskou populaci by mohl představovat (byť v závislosti na konkrétní podobě přijatého řešení) **snížení průměrného stavu osob vězněných ve vazební věznici k určitému dni o řádově desítky či několik málo stovek obviněných.**

Obdobný odhad má Ministerstvo spravedlnosti k dispozici rovněž ze strany Vězeňské služby. Ta svůj odhad činila na základě poznatků z praxe pracovníků Vězeňské služby ve vazebních věznicích a věznicích s výkonem vazby, byť s výhradou, že otázka, zda by bylo v případě možnosti rozhodnuto o využití institutu elektronického monitoringu a za jakých podmínek, je ovlivněna mnoha faktory a náleží pouze soudu. Celkový počet obviněných, u kterých by bylo možno nahradit vazbu za použití elektronické kontroly, nicméně **Vězeňská služba kvalifikovaně odhadla na cca 10 % vazebně stíhaných osob, tedy cca 200 osob.**

Počítáme-li tedy, že rozšíření využitelnosti systému elektronického sledování na oblast opatření nahrazujících vazbu bude představovat zvýšení kapacit tohoto systému tak, aby bylo možné sledovat v průměru k určitému okamžiku o 200 osob více, je třeba vyčíslit jednotlivé nákladové položky, které jsou s tímto rozšířením spojeny.

2) V první řadě se bude jednat o náklady na jednotlivé kusy samotných monitorovacích zařízení, jež byly odhadnuty na cca **10 560 000,- Kč**. Odhad částky vychází ze smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem spravedlnosti SR a dodavatelem elektronického kontrolního systému, kde byla jednotková cena zařízení stanovena na 1 920 Euro. Technologicky se jedná, až na některé drobné odchylky, o zařízení shodná s těmi, která byla využita při pilotním projektu Probační a mediační služby „Elektronický monitoring odsouzených“, který proběhl na našem území v roce 2012, a jde zároveň o zařízení, která odpovídají technologickým standardům produktů, jež v současnosti na českém trhu jednotliví dodavatelé nabízí.

Rovněž roční provozní náklady spojené s navýšením kapacity systému elektronického sledování o 200 osob byly odhadnuty na základě zkušeností Ministerstva spravedlnosti SR. Podle sdělení Ministerstva spravedlnosti SR na odborném workshopu konaném k problematice elektronického sledování činí provozní náklady na jeden „náramkoden“ (tj. náklady na provoz systému elektronického sledování připadající na jednu monitorovanou osobu za jeden den) 3,18 Euro, tedy cca 90,- Kč. Při předpokládané implementaci 200 kusů zařízení pro účely náhrad vazeb tak roční náklady činí cca **6 570 000,-Kč**. Výši těchto nákladů nasvědčuje i Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení projektu Probační a mediační služby „Elektronický monitoring odsouzených“, kde byly náklady na jeden „náramkoden“ vyčísleny dodavatelem zařízení na 165,- Kč. Vyšší částka oproti projektu Ministerstva spravedlnosti SR je způsobena tím, že zařízení nebyla v případě projektu Probační a mediační služby nakupována, ale provozována ze strany třetího subjektu jako služba (nájem). Očištěním o náklady poskytovatele služby se však dostáváme opět k částce cca 90,- Kč.

3) Dále je třeba v souvislosti s rozšířením kapacit systému elektronického sledování vyčíslit zvýšené náklady na zajištění provozu monitorovacího centra z pohledu zvýšených personálních nároků. Vycházejí ze zkušeností Probační a mediační služby z pilotního projektu „Elektronický monitoring odsouzených“ byly celkové předpokládané personální nároky na provoz operačního centra definovány takto:

a) při monitorování cca 300 až 500 osob: 13 tabulkových míst (počet zahrnuje 10 tabulkových míst operátorů, 1 tabulkové místo vedoucího monitorovacího centra a 1 tabulkové místo

operátor s kompetencí k administraci IT systému, 1 tabulkové místo operátor s kompetencí logistika),

b) při monitorování 500 až 1000 osob: 24 tabulkových míst (počet zahrnuje 20 tabulkových míst operátorů, 2 tabulková místa vedoucích monitorovacího centra a 1 tabulkové místo operátor s kompetencí k administraci IT systému, 1 tabulkové místo operátor s kompetencí logistika).

Uvedené počty vycházejí z potřeb provozu monitorovacího centra v 24 hodinovém režimu, kdy ve variantě a) budou na jedné směně 2 operátoři centra a ve variantě b) celkem 4 operátoři na jedné směně. Z toho vyplývá, že pro zajištění monitoringu cca 100 osob je potřeba počítat s 2 tabulkovými místy. Nárok na zajištění monitoringu 200 osob lze tak vyčíslit na 4 osoby (tabulková místa). Tabulková místa operátorů s dalšími funkcemi (IT, logistika) představují personální rezervu celého systému a primárně budou zajišťovat pro systém nezbytné činnosti, které bude nutné zajistit bez ohledu na celkový počet monitorovaných osob – nepředstavují tedy žádný další náklad.

Operátoři monitorovacího centra elektronického monitoringu budou muset disponovat základní znalostí trestněprávních institutů, metodických postupů monitorovacího centra a Probační a mediační služby a budou muset zvládat profesionální komunikaci s orgány činnými v trestním řízení, odsouzenými (resp. obviněnými) a oběťmi trestné činnosti, včetně komunikace v krizových situacích. Jejich profesní vymezení tak bude velmi blízké pozici asistentů Probační a mediační služby. Jako odpovídající se proto jeví zařazení pracovní pozice operátorů monitorovacího centra do 9. platové třídy.

Na základě výše uvedeného lze náklady na zajištění provozu monitorovacího centra z pohledu zvýšených personálních nároků vyčíslit na cca **1 263 600,- Kč** ročně, uvažujeme-li průměrný plat v 9. platové třídě, a to včetně povinných odvodů (pojistné na sociální zabezpečení, zdravotní pojištění, záloha na daň z příjmu).

4) V neposlední řadě je také třeba vyčíslit zvýšené náklady spojené s činností probačních úředníků, kterým se v souvislosti s elektronickou kontrolou náhrad vazeb částečně rozšíří úkoly. Dle vyjádření Probační a mediační služby při rozhodování soudu o náhradě vazby s elektronickou kontrolou uložených povinností v pracovních dnech není nutno přijímat žádné změny a opatření. Probační a mediační služba je schopna zajistit případně požadované informace soudu pro jeho rozhodnutí (předběžné šetření), jakož i zajistit zahájení elektronické kontroly, bez dalších nutných nákladů.

Situace je však odlišná v případě, kdy soud bude rozhodovat o náhradě vazby přímo v návaznosti na zadržení obviněného ve dnech pracovního volna a pracovního klidu. V těchto případech by pro Probační a mediační službu bylo nezbytné držení pohotovostí a proplácení přesčasových hodin, aby byla schopna zajistit veškeré činnosti související se zahájením a plynulým výkonem elektronické kontroly. Při vyčíslení takto vzniklých nákladů je třeba dle vyjádření Probační a mediační služby vycházet z toho, že pohotovost bude v průměru držet cca 74 probačních úředníků. Celkové roční náklady na příplatky za držení pohotovosti probačními úředníky včetně povinných odvodů a nákladů na hrazení přesčasů tak činí cca **4 700 000,- Kč**. Pokud jde o náklad na vybavení probačních úředníků mobilními telefony a další obdobné provozní náklady, ty jsou spíše marginální povahy a budou hrazeny výhradně z rozpočtu Probační a mediační služby.

5) Předpokládané náklady spojené s navýšením celkové kapacity systému elektronického sledování lze rozčlenit do dvou kategorií, a sice

- a) náklady jednorázové vstupní a
- b) náklady roční provozní.

Sečteme-li jednotlivé shora uvedené nákladové položky, docházíme k závěru, že navrhovaná úprava s sebou ponese jednorázové vstupní náklady ve výši cca 10 560 000,- Kč a roční provozní náklady ve výši cca 12 533 600,- Kč. Veškeré uvedené náklady budou pokryty v rámci již narozpočtovaných prostředků kapitoly Ministerstva spravedlnosti.

6) K výsledným nákladům je třeba uvést, že tyto budou do jisté míry kompenzovány jejich částečnou úhradou ze strany obviněných na základě uložené povinnosti dle § 152 odst. 1 písm. c) trestního řádu ve znění tohoto návrhu ve spojení s vyhláškou č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady. Výše úhrady bude stanovena shodně jako u trestu domácího vězení a bude činit 50,- Kč na jednoho obviněného a den, což při předpokládaném využití systému elektronického sledování pro účely náhrad vazby (tj. pro cca 200 osob) činí částku **3 650 000,- Kč** ročně.

Pokud jde o případné úspory vzniklé snížením počtu osob ve vazebních věznicích v důsledku zavedení elektronického sledování osob jako alternativy za vazbu, je třeba zdůraznit, že v současné době se Vězeňská služba potýká s počínající přeplněností věznic včetně těch vazebních. **Denní nárůst počtu vězněných osob, zejména odsouzených, činí od počátku roku 2015 cca 10 osob.** Vzhledem k takto významnému nárůstu vězněných osob bude Vězeňská služba nucena v dohledné době přistoupit k urychlenému rozšiřování ubytovacích kapacit pro výkon trestu odnětí svobody. V případě, že dojde ke snížení počtu vazebně stíhaných osob v důsledku zprovoznění systému elektronického sledování, lze předpokládat, že se tak nestane v koncentrované podobě, ale že toto snížení bude „rozprostřeno“ do více věznic. Uvolněná místa v rámci oddělení výkonu vazby tak bude následně možno využít i pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody. K možné úspoře tak dojde tím, že se tento počet (200) osob odrazí **ve snížení požadavků na navýšení rozpočtových prostředků na budování nových ubytovacích kapacit pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody**, tedy nikoliv způsobem, který by umožňoval část v současnosti vynakládaných prostředků na provoz věznic uvolnit a použít je pro jiné účely.

4. Implementace doporučené varianty a vynucování

Za implementaci a vynucování nové právní úpravy ve vztahu k Policii ČR bude odpovědné Ministerstvo vnitra, ve vztahu k státním zastupitelstvím a soudům a ve vztahu k operačním úředníkům provádějícím elektronickou kontrolu bude odpovědné Ministerstvo spravedlnosti, a ve vztahu k probačním úředníkům bude odpovědná Probační a mediační služba.

5. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti novely trestního řádu budou v praxi průběžně provádět policejní orgány, státní zastupitelství a soudy. S dostatečným časovým odstupem od zavedení se rovněž počítá se standardním výzkumným vyhodnocením účinnosti regulace ze strany IKSP.

6. Konzultace a zdroje dat

Při zpracování návrhu zákona bylo vycházeno zejména z údajů a poznatků shromážděných v rámci pracovní skupiny složené ze zástupců Ministerstva spravedlnosti, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Vězeňské služby a Probační a mediační služby. Jednotlivé podněty byly posléze diskutovány i se zástupci odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Úřadem pro ochranu osobních údajů. K výměně cenných poznatků došlo také v rámci spolupráce s Ministerstvem spravedlivosti SR, dále s konkrétními oslovenými soudci a také prostřednictvím sítě LEGICOOP utvořené ke spolupráci mezi ministerstvy spravedlnosti jednotlivých evropských zemí. Určité poznatky spíše technologické povahy přinesl také workshop konaný dne 20. 11. 2014 na půdě Ministerstva spravedlnosti s potenciálními dodavateli elektronického monitorovacího systému a návštěva zástupců skupiny EMSON osmé konference CEP na téma elektronického monitoringu konané ve dnech od 11. 12. 2014 do 13. 12. 2014 ve Frankfurtu.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, a s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva

1) Podle preferované varianty řešení by policejní orgán měl mít možnost obviněného zadržet poté, co je o porušení povinnosti vyrozuměn monitorujícím úředníkem (v případech, kdy existuje důvodná obava, že obviněný bude mařit účel vazby).

Z pohledu čl. 8 Listiny základních práv a svobod je klíčové, aby zadržení obviněného prováděné policejním orgánem bylo autorizováno zákonem, a dále aby byl dotýčný neprodleně postaven před soud, který rozhodne o vzetí do vazby nebo jiném opatření. Oba uvedené požadavky vyplývají z čl. 8 odstavce 3 Listiny, který říká, že „*Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.*“ Zákonné zmocnění pro provedení zadržení je obsaženo v § 360a odst. 3 navrhované úpravy, které výslovně dává policejnímu orgánu možnost provést zadržení, je-li důvodná obava, že by jinak obviněný mařil účel vazby. Pokud je zároveň zajištěno, aby o zbavení osobní svobody následně neprodleně (ve lhůtě 48 + 24 hodin) rozhodl soud, měly by být požadavky Listiny na tento úkon splněny. Tak tomu bude samozřejmě za předpokladu, že postup policejního orgánu bude i v ostatních aspektech provádění zadržení v souladu se zákonem.

Zde je důležité zmínit, že o důvodnosti vazby musí mít policejní orgán zároveň podložené přesvědčení, jež se po provedeném zadržení musí manifestovat jednotlivými úkony policejního orgánu směřujícími k „uvalení“ vazby, a to právě tím, že obviněný bude v zákonné lhůtě dodán soudu příslušnému rozhodnout o vzetí do vazby.

Pokud jde o Úmluvu o ochraně lidských práv a svobod, zákaz omezení svobody obsažený v článku 5 Úmluvy sleduje zejména zamezení svévole a zajištění procesních záruk v případě zákonem povoleného omezení či zbavení svobody. Prvním předpokladem je proto i zde dostatečně jasné a předvídatelné zákonné zmocnění policejního orgánu k zajištění obviněného, jakož i zmocnění monitorujícího úředníka k vydání příslušného „pokynu“ policejnímu orgánu a k informování příslušného státního zástupce nebo soudu.

Dále je z pohledu čl. 5 odst. 3 Úmluvy nutné, aby obviněný byl v co nejkratší lhůtě stanovené zákonem předveden před soud, který posoudí, zda důvody pro vzetí do vazby odpovídají podmínkám dle čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy. I tento požadavek by postupem podle ustanovení § 75 a § 77 trestního řádu, která v této souvislosti hovoří o lhůtě 48 + 24 hodin, v níž musí být soudem rozhodnuto o vazbě, měl být naplněn.

Jedním z požadavků Úmluvy tedy je, že existenci důvodů pro vzetí do vazby musí posoudit vždy až soud, a to nezávisle a k okamžiku rozhodování. Nelze tedy pouze na základě detekovaného porušení režimu elektronického monitoringu rozhodnout o vzetí do vazby automaticky, neboť stále platí, že zbavení svobody je vždy až posledním východiskem. Zde je třeba zdůraznit, že navrhovaná úprava tomuto požadavku odpovídá, neboť monitorující úředník zde nerozhoduje o zrušení rozhodnutí o nahrazení vazby (resp. o vzetí do vazby), pouze dohlíží na výkon takového rozhodnutí příslušného soudu, jenž sám posléze rozhodne o dalším postupu.

A konečně z pohledu Úmluvy obviněný musí mít jak proti rozhodnutí soudu, tak proti postupu policejního orgánu právo podat opravný prostředek. To je zajištěno za pomoci oprávnění podle § 157a trestního řádu ve spojení s § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu a podle § 74 trestního řádu.

Je-li pak na výkon elektronické kontroly nahlíženo z perspektivy čl. 7 Listiny, resp. čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života), je třeba upozornit na skutečnost, že uložení elektronické kontroly povinností spojených s některým opatřením nahrazujícím vazbu představuje v porovnání se vzetím do vazby volbu mírnějšího opatření k zajištění účelu vazby a trestního řízení vůbec. Obviněný je namísto pobytu ve vazební věznici stíhán na svobodě za zachování jeho sociálních, především rodinných vazeb, umožnění výkonu zaměstnání, provozování některých volnočasových aktivit apod. Míru zásahů do práva na respektování soukromého a rodinného života, ke kterým při výkonu elektronické kontroly dochází, je tak třeba s ohledem na sledovaný účel hodnotit jako přiměřenou.

Na základě shora uvedeného lze tak konstatovat slučitelnost navrhované úpravy s Listinou základních práv a svobod, jakož i s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

Soulad navrhované úpravy je rovněž třeba zkoumat ve vztahu k výše citovanému Doporučení Rady Evropy k elektronickému monitoringu. Jedná se o dokument přijatý Výborem ministrů 19. února 2014, jehož hlavním cílem je vymezit soubor základních zásad spojených s etickými otázkami a profesními standardy umožňujícími státním orgánům poskytovat spravedlivé, přiměřené a účinné užívání různých druhů elektronického monitoringu v rámci procesu trestní justice při plném respektování práv dotčených osob. Za tímto účelem předmětný dokument vypočítává celkem 40 doporučujících bodů, které lze rozčlenit do 6 kategorií:

- a) základní zásady provozu elektronického monitoringu,
- b) podmínky pro provádění elektronického monitoringu v různých fázích trestního řízení,
- c) etické otázky spojené s využíváním elektronického monitoringu,
- d) ochrana dat shromážděných v průběhu elektronického monitoringu,
- e) požadavky na personál provádějící elektronický monitoring a

f) podávání informací veřejnosti a provádění výzkumu a hodnocení užívání elektronického monitoringu.

S ohledem na skutečnost, že předkladatel při volbě konečné podoby navrhovaného řešení z jednotlivých doporučujících bodů důsledně vycházel, je třeba navrhovanou úpravu hodnotit jako souladnou s Doporučením Rady Evropy k elektronickému monitoringu.

Navrhovaná úprava rovněž respektuje Doporučení č. R (99) 22 Výboru ministrů členským státům ohledně přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob, které členským státům ukládá, aby přijaly všechna potřebná opatření a při přezkoumání své legislativy a praxe ve vztahu k přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob aplikovaly zásady stanovené v příloze k tomuto Doporučení. Jedná se o celkem 26 zásad, z nichž je z pohledu navrhované úpravy patrně nejvýznamnější zásada č. 12, stanovující, že by v co nejširší míře měly být využívány alternativy k vyšetřovací vazbě, jako např. povinnost podezřelého zdržovat se na určité adrese, omezení pohybu nebo návštěvy určitých míst bez povolení, propouštění na kauci nebo stanovení úředního dohledu a asistence orgánu určeného soudem, a že by v této souvislosti měla být věnována zvláštní pozornost možnostem kontroly dodržování povinnosti zdržovat se na určitém místě prostřednictvím elektronických sledovacích zařízení.

Pokud jde o předpisy EU, je potřeba navrhovanou úpravu zkoumat z hlediska jejího souladu s čl. 6 a 7 Listiny základních práv EU. Tyto články však pouze obecně stanoví, že „*každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost*“ (čl. 6) a že „*každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a komunikace*“ (čl. 7), bez nějaké bližší specifikace týkající se limitů uvedených práv. Při zkoumání jednotlivých aspektů těchto práv je tak třeba články 6 a 7 vykládat v kontextu čl. 52 LZPEU, který říká, že obsahuje-li LZPEU práva, jež odpovídají právům zaručeným Úmluvou, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá Úmluva. V této části lze tedy odkázat na výklad týkající se posouzení souladu navrhované úpravy s čl. 5 a 8 Úmluvy, přičemž lze uzavřít, že navrhovaná úprava je s nimi plně v souladu.

2) Pokud jde o institut ochranného léčení, pro jeho právní úpravu vyplývají z ústavně zakotveného práva na osobní svobodu (čl. 8 Listiny, čl. 5 Úmluvy a čl. 6 LZPEU) určité základní požadavky, mimo jiné i povinnost periodické kontroly nezbytnosti omezení osobní svobody v případě převzetí či držení osoby v ústavní zdravotnické péči. To však s ohledem na vymezení tohoto základního lidského práva dopadá pouze na oblast ústavního ochranného léčení. S ohledem na to, že při výkonu ochranného léčení v ambulantní formě k omezení osobní svobody nedochází, nejví se stanoví maximální doby trvání ochranného léčení v této formě a navazující povinnosti pravidelného rozhodování o jeho prodloužení z pohledu shora uvedených základních požadavků nezbytné. Navrhovanou právní úpravu je tak třeba hodnotit jako souladnou s příslušnými dokumenty zakotvujícími právo na osobní svobodu. Obdobnou argumentaci lze dojít rovněž k souladu navrhované úpravy s právem na respektování soukromého a rodinného života (čl. 10 Listiny, čl. 8 Úmluvy a čl. 7 LZPEU), do nějž je v případě výkonu ambulantního ochranného léčení zasahováno zcela minimálně.

C. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

Pokud jde o ochranu osobních údajů, návrhem zákona je zakládáno nové zpracování osobních údajů za účelem výkonu elektronické kontroly. Základem systému elektronického sledování je kontrola pohybu (včetně pobytu) osoby obviněného (resp. odsouzeného) v čase. Shromažďované údaje budou tedy především⁷ této povahy, přičemž je lze z pohledu nakládání s nimi, včetně doby uchování, dělit na dvě kategorie.

První kategorií údajů jsou údaje o porušení elektronicky kontrolovaných povinností, které budou pro potřeby orgánů činných v trestním řízení (tj. zejména pro účely rozhodování o dalším trvání opatření nahrazujícího vazbu a rozhodování o přeměnách na vazbu, popř. o přeměnách trestu domácího vězení na trest odnětí svobody) součástí trestního spisu obviněného (resp. odsouzeného), a budou se tedy uchovávat po dobu, po kterou je uchováván trestní spis.

Druhou kategorií údajů jsou ostatní údaje o pohybu (pobytu) osoby, které nebyly systémem elektronického sledování vyhodnoceny jako bezpečnostní či provozní incident, tedy které neměly za následek signalizaci porušení elektronicky kontrolovaných povinností. Tyto údaje není třeba uchovávat po tak dlouhou dobu, jako je tomu u porušení elektronicky kontrolovaných povinností, přesto zde existuje potřeba, aby orgánům činným v trestním řízení k nim byl umožněn po určitou přiměřenou dobu přístup, např. pro účely rozhodování soudu o tom, že se podmíněně propuštěný, jemuž byla uložena povinnost zdržovat se v obydlí, popř. jiné přiměřené povinnosti a omezení, u nichž probíhá elektronická kontrola, osvědčil, nebo naopak že se zbytek trestu vykoná. Takovou přiměřenou dobou se jeví doba dvanácti měsíců po skončení výkonu elektronické kontroly.

Navrhovaná úprava dále ukládá obviněnému (resp. odsouzenému) povinnost ve stanovených případech poskytnout orgánu zajišťujícímu kontrolu plnění povinností své biometrické údaje, kterými jsou otisky prstů, obrysy obličeje nebo záznam hlasu. Tyto údaje budou pořizovány na žádost orgánu zajišťujícího elektronickou kontrolu, a to při zahájení výkonu elektronické kontroly za účelem pořízení vzorového biometrického údaje, a dále v průběhu elektronické kontroly, bude-li mít orgán zajišťující kontrolu podezření na porušení kontrolovaných povinností, k ověření shody aktuálně pořízeného biometrického údaje s údajem vzorovým. Vzorové biometrické údaje budou využívány pouze pro účely výkonu elektronické kontroly, a tedy budou v monitorovací stanici uchovávány pouze po dobu trvání kontroly, neboť posléze své využití ztratí.

Provozem elektronického kontrolního systému bude pověřeno přímo Ministerstvo spravedlnosti – to bude tedy také subjektem odpovědným za výkon elektronické kontroly,

---

⁷ Orgán zajišťující elektronickou kontrolu bude mimo těchto údajů shromažďovat také některé údaje obsažené v trestním spise, neboť je nezbytně nutně potřebuje pro zajištění výkonu elektronické kontroly. Jedná se o identifikační údaje obviněného (resp. odsouzeného) a údaje o trestním případě, v rámci něhož probíhá elektronická kontrola. Nakládání s těmito údaji se bude řídit pravidly pro nakládání s trestními spisy jakožto originálními nosiči informací, ze kterých jsou údaje shromažďované orgánem zajišťujícím elektronickou kontrolu v tomto případě odvozeny.

příčemž zapojení ostatních subjektů do výkonu elektronické kontroly bude prováděno na jeho dožádání, resp. jiným odvozeným způsobem. Elektronickou kontrolu bude Ministerstvo spravedlnosti vykonávat ve spolupráci s Probační a mediační službou. Tato spolupráce bude ze strany Probační a mediační služby spočívat především v prověřování provozních a bezpečnostních incidentů v některých případech, v instalaci a deinstalaci zařízení (náramků) a v další podpoře spíše technické povahy při výkonu elektronické kontroly. Pokud jde o nahrazení vazby dohledem a trest domácího vězení, bude Probační a mediační služba vykonávat rovněž dohledovou (probační) činnost, avšak to bez ohledu na to, zda byla obviněnému (odsouzenému) v konkrétním případě současně uložena elektronická kontrola – na postavení Probační a mediační služby se tak v těchto případech oproti současnému stavu nic nemění.

Probační a mediační služba k výkonu své činnosti v případě užití elektronického kontrolního systému bude dostávat od monitorovacího centra (útvary v rámci Ministerstva spravedlnosti) tyto informace:

- a) sdělení o událostech porušení (bezpečnostní incidenty) a doplňující informace k těmto událostem (např. vyjádření kontrolované osoby ke zjištěnému porušení, pokud je prověřováno dálkově monitorujícím pracovníkem, případně sdělení o dožádání Policie ČR k zadržení osoby),
- b) sdělení o provozních incidentech, na které je potřeba reagovat (kontrola zařízení a jeho funkčnosti u monitorované osoby) a
- c) sdělení o případných dalších mimořádných událostech, jejichž řešení si žádá součinnost s Probační a mediační službou.

Pokud jde o data o pohybu osoby v průběhu elektronické kontroly (trasování), ta budou Probační a mediační službě (konkrétnímu probačnímu úředníkovi) poskytována pouze za účelem kontroly plnění uložených povinností, a to ad hoc na jeho dožádání.

Informace orgánům činným v trestním řízení a policejním hlídkám provádějícím zadržení ze strany operačního úředníka monitorovacího centra budou vždy poskytovány ad hoc, a to v rozsahu – identifikace obviněného / odsouzeného, informace o trestní věci, v níž probíhá elektronická kontrola, a případně důvody pro jeho zajištění pro účely trestního řízení.

Softwarové vybavení systému elektronického sledování bude zajišťovat, aby shromažďované citlivé a další osobní údaje nebyly bez prolomení bezpečnostních opatření přístupny žádným dalším subjektům.

D. Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Navrhovaná úprava zavádí možnost elektronické kontroly plnění povinností uložených obviněným v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu. Výkon elektronické kontroly s sebou jistě nese v rámci celého kontrolního procesu od nasazení zařízení pro identifikaci osoby (náramku) po skončení elektronické kontroly určitá hypotetická korupční rizika.

Nelze např. zcela vyloučit, že operační úředníci provádějící v konkrétním případě elektronickou kontrolu trestně stíhané osoby se stanou „terčem“ korupčních nabídek ze strany obviněných. Toto riziko však není zcela nové a je přítomno již ve stávající právní úpravě, byť se týká především úředníků Probační a mediační služby. Navrhovaná úprava v jistém ohledu

naopak přispěje ke snížení tohoto rizika, neboť nově budou ve všech případech, kdy bude signalizováno porušení uložených povinností obviněným, informace o takovém porušení zaznamenávány v softwarovém vybavení elektronického monitorovacího systému s uvedením přesného času a místa porušení. A to na rozdíl od současného stavu, kdy není žádným způsobem fakticky zajištěno, že se orgán rozhodující o vazbě o takovém porušení povinností obviněným od probačních úředníků dozví. Tato data budou přísně chráněna před vnějším neoprávněným zásahem směřujícím k jejich změně či odstranění a budou uchovávána po dostatečně dlouhou dobu. Počítá se tedy i s možností v případě potřeby zpětně dohledat, kdo v okamžiku porušení elektronickou kontrolu příslušného obviněného prováděl a zda signalizaci porušení povinností hlásil (a komu). Orgán rozhodující o vazbě pak bude mít uvedená data, jež budou zaznamenána ve spise obviněného, k dispozici mimo jiné při rozhodování o dalším trvání elektronické kontroly, čímž bude zajištěn také přezkum jednání operačních úředníků.

Pokud jde o korupční rizika spojená s výkonem pravomoci orgánů činných v trestním řízení při rozhodování o vazbě, která však není pravomocí novou, ale pouze částečně rozšířenou, těm lze do jisté míry čelit procesním institutem stížnosti jakožto řádného opravného prostředku proti usnesení. Proti rozhodnutí o nahrazení vazby zárukou, dohledem, předběžným opatřením nebo slibem za současného uložení elektronického monitoringu, jakož i proti rozhodnutí o dalším trvání (resp. zrušení) elektronické kontroly, bude podle navrhované úpravy stížnost přípustná. Při rozhodování o stížnosti nadřízený orgán přezkoumává především právě správnost a zákonnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, jakož i řízení předcházející napadenému usnesení. Jistou pojistkou může být v této souvislosti také institut podle § 157a trestního řádu – žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu a státního zástupce. Žádost o odstranění průtahů v řízení nebo závad v postupu policejního orgánu nebo státního zástupce zde může kromě obviněného podat i poškozený.

Mimo výše uvedeného se v obecné rovině korupčním rizikům čelí také hrozbou trestního stíhání toho, kdo úplatek nabídl, poskytl nebo slíbil, i toho, kdo si úplatek dal slíbit nebo jej přijal. Je-li pachatelem trestného činu přijetí úplatku úřední osoba, jde navíc o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, kde hrozí trest odnětí svobody tři léta až deset let (v případě, kdy byl tento trestný čin spáchán v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, je dána trestní sazba pět až dvanáct let). A rovněž v případě podplacení je skutečnost, že byl tento trestný čin spáchán vůči úřední osobě, okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (pachateli v tomto případě hrozí podle § 332 odst. 2 trestního zákoníku trest odnětí svobody jeden až šest let).

Zvláštní část

K čl. I – změna trestního řádu

K bodům 1 a 10 (§ 12 odst. 2 písm. e) a § 161 odst. 7)

Rozšíření působnosti pověřeného orgánu Vojenské policie jakožto policejního orgánu činného v trestním řízení podle § 12 odst. 2 písm. e) trestního řádu na státní podniky (např. Vojenské lesy a statky ČR, Vojenský technický ústav) a příspěvkové organizace (např. Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha, Ústav leteckého zdravotnictví) je odůvodněno zkušenostmi získanými v rámci Ministerstva obrany. Majetek, se kterým tyto organizace hospodaří, je majetkem důležitým pro obranu státu a resort obrany do těchto organizací vkládá velké finanční prostředky; propojení organizací se systémem plánování a řízení Ministerstva obrany a personálu je značné. Vojenská policie má o tomto prostředí osobní a místní znalost, ale nemá ve vztahu k těmto organizacím založenou působnost. Naopak Policie ČR působnost založenou má, ale místní a osobní znalost prostředí je malá. V důsledku tohoto nastavení působnosti ve vztahu k uvedeným organizacím tak Vojenská policie nemůže v odůvodněných případech konat úkony trestního řízení a předcházet trestné činnosti.

Ve stejném rozsahu, v jakém se nově zakládá působnost pověřeného orgánu Vojenské policie jakožto policejního orgánu činného v trestním řízení, tedy v rozsahu trestných činů spáchaných proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech anebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž jsou příslušné hospodařit Ministerstvo obrany nebo jím zřízené organizační složky státu nebo s nímž jsou příslušné hospodařit anebo s nímž mají právo hospodařit státní organizace zřízené nebo založené Ministerstvem obrany, se tomuto orgánu také rozšiřuje oprávnění konat podle ustanovení § 161 odst. 7 trestního řádu vyšetřování. V tomto rozšíření je spatřováno zvýšení efektivity a ekonomičnosti trestního řízení, které plynou ze skutečnosti, že pověřené orgány Vojenské policie mají nesporně větší znalost struktury, vnitřních předpisů, zvyklostí a postupů uvnitř Ministerstva obrany. Ačkoliv jsou pověřené orgány Vojenské policie již podle současné právní úpravy oprávněny v převážné většině z uvedených věcí konat prověřování, po jeho skončení byly doposud nuceny celou věc s veškerými zjištěnými poznatky postoupit k provedení vyšetřování orgánům Policie ČR podle § 161 odst. 1 trestního řádu, což není účelné a efektivní. Podle statistických údajů posledních let kriminální služba Vojenské policie postoupila věc k provedení vyšetřování Policii ČR přibližně v 50 až 60 případech, byť by byla schopna na tomto úseku trestního řízení podstatným způsobem přispět. Z pohledu Policie ČR je zřejmé, že se nejedná o velký počet případů v celkovém nápadu trestné činnosti, který řeší, přesto jsou zde i případy, kdy je znalost prostředí Ministerstva obrany velmi zásadní pro zdárné objasnění věci, přičemž Policie ČR sama touto znalostí nedisponuje.

K bodu 2 (§ 73 odst. 3)

V důsledku nahrazení vazby dohledem probačního úředníka plyne obviněnému již ze zákona celá řada povinností, včetně povinnosti spolupráce s příslušnými orgány vykonávajícími dohled a kontrolu plnění podmínek dohledu. Mimoto je orgán rozhodující o vazbě v případech nahrazení vazby dohledem rovněž oprávněn rozhodnout, že se obviněný podrobí některým dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh řízení. Jednou z takto uložených povinností může být i povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období na konkrétně

vymezeném místě (zpravidla v obydlí obviněného nebo jeho části). Tato možnost je však v praxi využívána poměrně zřídka, byť se jedná o potenciálně velmi účinný nástroj k dosažení účelu vazby bez nutnosti zbavit obviněného osobní svobody. To tím spíše, bude-li povinnost zdržovat se v obydlí kontrolována elektronicky.

Na podporu častějšího ukládání uvedené povinnosti se tak navrhuje, aby zákon možnost jejího uložení v rámci nahrazení vazby dohledem explicitně uváděl. Při stanovení časového období trvání povinnosti orgán rozhodující o vazbě bude vycházet z ustanovení § 60 odst. 4 trestního zákoníku (tedy stanoví časové období, ve kterém je obviněný povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb obviněného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě), avšak s přihlédnutím k účelu vazby. Souhlas obviněného s uložením povinnosti zdržovat se v obydlí se v těchto případech nevyžaduje, avšak obviněný má možnost se k ukládané povinnosti před rozhodnutím soudu vyjádřit. Vznikne-li dodatečně potřeba změny místa výkonu uvedené povinnosti nebo jiného nastavení časového období, může orgán rozhodující o vazbě postupovat analogicky podle § 334e trestního řádu.

K bodu 3 (§ 73 odst. 4)

Navrhuje se přiznat orgánu rozhodujícímu o vazbě možnost rozhodnout, že se na výkon kontroly plnění povinností uložených v souvislosti některým opatřením nahrazujícím vazbu použije elektronického kontrolního systému (tzv. elektronická kontrola). S ohledem na míru a rozsah zásahů do osobní a soukromé sféry obviněného, jakož i s ohledem na potřebu jeho aktivní součinnosti při výkonu elektronické kontroly se však vyžaduje, aby orgán rozhodující o vazbě před rozhodnutím o elektronické kontrole obviněného relativně podrobně poučil o průběhu elektronické kontroly (tj. o povaze a intenzitě zásahu do jeho základních práv a svobod, jež výkon kontroly představuje) a aby o výkonu elektronické kontroly rozhodl, pouze pokud obviněný slíbí, že při výkonu elektronické kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Důvodem tohoto požadavku je skutečnost, že v případě negativního postoje obviněného k výkonu elektronické kontroly nelze rozumně předpokládat, že obviněný dostojí všem podmínkám této kontroly. Pokud obviněný neslíbí, že při výkonu elektronické kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost, má soud i nadále možnost nahradit vazbu některým alternativním opatřením (to i v jejich vzájemné kombinaci) i bez současného uložení elektronické kontroly, poskytuje-li obviněný dostatečné záruky, že nebude mařit účel vazby, resp. že bude řádně plnit všechny uložené povinnosti a dostojí všemu, co se od něj očekává, nebo v opačném případě vzít obviněného do vazby.

V případech, kdy slib a vyjádření obviněného nebudou dostačovat k posouzení vhodnosti elektronické kontroly, má orgán rozhodující o vazbě možnost si za účelem kvalifikovaného rozhodnutí vyžádat zprávu probačního úředníka obsahující zjištění o možnostech výkonu elektronické kontroly uložených povinností a k nahrazení vazby přistoupit až po jejím posouzení.

K bodu 4 (§ 73 odst. 6)

Navrhuje se, aby obviněný, u něhož bylo rozhodnuto o výkonu elektronické kontroly povinností uložených v souvislosti s některým opatřením nahrazujícím vazbu, byl oprávněn kdykoliv žádat o jejich zrušení. Shodně jako u zákazu vycestování do zahraničí je orgán

rozhodující o vazbě povinen o takové žádosti rozhodnout bez zbytečného odkladu, přičemž byla-li žádost zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li nové důvody, opakovat až po uplynutí tří měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí.

K bodům 5 a 6 (§ 73a odst. 3 a § 73b odst. 5)

Jedná se o legislativně technické změny provedené v návaznosti na novelizační bod 3.

K bodům 7 až 9 (§ 152 odst. 1 písm. c) a odst. 2 a § 155 odst. 1)

V souvislosti se zavedením možnosti elektronicky kontrolovat povinnosti uložené v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu bylo nutno vyřešit také otázku náhrady nákladů spojených s využitím elektronického kontrolního systému v těchto případech, neboť se nejeví jako vhodné tuto náhradu požadovat v rámci paušální částky, jíž se hradí tzv. „ostatní náklady“ trestního řízení. Navrhuje se proto, aby platba náhrad byla stanovena formou denní sazby, shodně, jako je tomu v případě trestu domácího vězení a podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a aby částka byla rovněž shodná (vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady, stanoví, že denní sazba nákladů výkonu trestu domácího vězení činí 50,- Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň zčásti vykonával trest domácího vězení).

Tato částka (50,- Kč / den) se s ohledem na výši nákladů na jeden „náramkoden“ (tj. nákladů na provoz elektronického kontrolního systému připadajících na jednoho obviněného za jeden den), jež podle odhadů činí cca 90,- Kč, jeví jako dostatečná. Stanovení plných náhrad není s ohledem na obtížnost vymáhání a riziko vzniku dlouhodobé či trvalé zadluženosti obviněných a odsouzených vhodné, uvažujeme-li jako jeden z hlavních účelů trestního řízení resocializaci pachatele.

K bodu 11 (§ 334b)

Provedená úprava ustanovení odstavce 1 spočívá především v terminologické změně (pojem provozovatel elektronického kontrolního systému se nadále nepoužívá) související se skutečností, že provozem elektronického kontrolního systému bude pro všechny oblasti trestního řízení pověřeno Ministerstvo spravedlnosti, které k výkonu takové působnosti potřebuje na základě zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny) zákonné zmocnění. V případě vůle osamostatnit útvar zajišťující provoz monitorovacího centra je Ministerstvu spravedlnosti ponechán prostor ve své gesci zřídit organizační složku státu a pověřit ji výkonem uvedené funkce.

Pojem „provozovatel“ elektronického kontrolního systému se ostatně nesetkává s pochopením, když je vykládán spíše jako označení subjektu zajišťujícího výhradně dodávky služeb a servisní funkce elektronického kontrolního systému, nikoliv však subjektu odpovědného za řádný výkon elektronické kontroly. Tímto odpovědným subjektem se s ohledem na změnu formulace nyní nade vše pochybnost stává Ministerstvo spravedlnosti (resp. jím zřízená organizační složka státu).

I nadále se počítá s aktivním zapojením Probační a mediační služby, jejíž úloha bude spočívat mimo výkonu namátkových kontrol a probačního dohledu v rámci trestu domácího vězení,

jako tomu je doposud, také v součinnosti při výkonu elektronické kontroly, kdy bude v první řadě v návaznosti na rozhodnutí soudu a na pokyn Ministerstva spravedlnosti umisťovat na těle odsouzeného zařízení pro jeho identifikaci (náramek), jakož i umisťovat v jeho obydlí monitorovací stanici (v případech, kdy bude elektronická kontrola prováděna za užití radiofrekvenčního systému). Posléze v rámci samotného průběhu elektronické kontroly se počítá se spoluprací s Probační a mediační službou především při prověřování jednotlivých provozních a bezpečnostních incidentů (zdánlivé či skutečné porušení podmínek trestu domácího vězení ze strany odsouzeného).

Neboť se při výkonu elektronické kontroly počítá s technologií, která umožní snímat biometrické údaje (otisky prstů, záznam hlasu a obrysy obličeje), a to ať už za účelem samotného dvojího ověření totožnosti, či za účelem následného měření přítomnosti alkoholu v dechu (v souvislosti s případně uloženým omezením zdržet se požívání alkoholických nápojů), ukládá přímo zákon odsouzenému povinnost na žádost orgánu zajišťujícího kontrolu (tj. na žádost Ministerstva spravedlnosti, nebo jím zřízené organizační složky státu, jež tak může činit i ve spolupráci s Probační a mediační službou) strpět pořízení svých biometrických údajů. Pořízení biometrických údajů bude přitom spočívat při zahájení výkonu elektronické kontroly v pořízení vzorového biometrického údaje (např. fotky či záznamu hlasu) a v průběhu elektronické kontroly (existuje-li podezření na porušení kontrolovaných povinností) v ověření shody aktuálně monitorovací stanicí snímaného údaje s pořízeným vzorovým údajem.

Ve druhém odstavci je posléze vymezeno, že nebyly-li při výkonu elektronické kontroly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, uchovávají se záznamy o pohybu odsouzeného nejdéle po dobu dvanácti měsíců po skončení výkonu elektronické kontroly. Shromažďované údaje ve smyslu tohoto ustanovení lze tak rozdělit do dvou kategorií. První kategorií údajů jsou údaje (skutečnosti) důležité pro trestní řízení. Tím se mají na mysli údaje o signalizacích porušení kontrolovaných povinností ze strany odsouzeného, tedy údaje o bezpečnostních a provozních incidentech při výkonu elektronické kontroly. Tyto údaje budou součástí trestního spisu odsouzeného a budou uchovávány pro potřeby orgánů činných v trestním řízení (tj. např. pro účely rozhodování o uložení či dalším trvání trestu domácího vězení, včetně rozhodování o jeho přeměně na trest odnětí svobody) po shodnou dobu, po kterou je uchováván trestní spis (dle pravidel spisového a skartačního řádu). Druhou kategorií shromažďovaných údajů jsou ostatní údaje shromažďované o pohybu odsouzeného, jež nebyly systémem elektronického sledování vyhodnoceny jako bezpečnostní či provozní incident. Tyto údaje není nutné uchovávat po tak dlouhou dobu, jako je tomu u předchozí kategorie, přesto by k nim však orgány činné v trestním řízení měly mít po určitou přiměřenou, pevně stanovenou dobu přístup – v daném případě po dobu dvanácti měsíců. Využití těchto údajů po uvedené dobu přichází v úvahu např. v rámci rozhodování soudu o tom, že se podmíněně propuštěný, jemuž byla uložena povinnost zdržovat se v obydlí, popř. i jiné přiměřené povinnosti a omezení, osvědčil, resp. že se zbytek trestu vykoná.

K bodu 12 (§ 334c)

Jedná se o formulační změnu provedenou v souvislosti s novelizačním bodem 11, kde se upouští od pojmu „provozovatel elektronického kontrolního systému“ a nově se jako subjekt zajišťující kontrolu výkonu trestu domácího vězení označuje výslovně Ministerstvo spravedlnosti (resp. jím k výkonu elektronické kontroly zřízená organizační složka státu), jež kontrolu zajišťuje ve spolupráci s Probační a mediační službou. Pojem „orgán zajišťující kontrolu“ je v kontextu této změny pojmem jasnějším a přesnějším.

K bodu 13 (§ 353 odst. 1)

Jedná se o legislativní změnu provedenou v návaznosti na novelu trestního zákoníku (čl. IV).

K bodu 14 (§ 360a)

Tak jako je tomu u trestu domácího vězení, i u náhrad vazeb bude elektronická kontrola zajišťována Ministerstvem spravedlnosti nebo jím k výkonu elektronické kontroly zřízenou organizační složkou státu ve spolupráci s Probační a mediační službou, přičemž i role zúčastněných subjektů zde budou při výkonu elektronické kontroly velmi obdobné.

I zde pak zákon ukládá obviněnému povinnost na žádost orgánu zajišťujícího kontrolu strpět pořízení svých biometrických údajů, a to za podmínek a v rozsahu, jako je tomu u trestu domácího vězení. Pokud jde o plnění dalších povinností, i v případě elektronicky kontrolované náhrady vazby se vyžaduje, obdobně jako je tomu u trestu domácího vězení, aby obviněný dal písemný slib, že poskytne při výkonu elektronické kontroly veškerou potřebnou součinnost.

Neplní-li obviněný uložené povinnosti, jež podléhají elektronické kontrole, sdělí tuto skutečnost orgán zajišťující elektronickou kontrolu (tedy operační úředník Ministerstva spravedlnosti, popř. probační úředník) bezodkladně službu konajícímu soudci a v přípravném řízení státnímu zástupci, jakož i policejnímu orgánu, který provede zadržení, existuje-li důvodná obava, že by obviněný jinak mařil účel vazby. Za tímto účelem orgán zajišťující elektronickou kontrolu sdělí policejnímu orgánu údaje potřebné pro identifikaci obviněného a odůvodnění jeho zadržení. Byl-li obviněný policejním orgánem skutečně zadržen, postupuje tento orgán posléze pro neodkladnost podle pravidel pro zadržení obviněného policejním orgánem dle § 75 trestního řádu. V případě, že policejní orgán obviněného nezadrží, pročez nebude rozhodováno o vzetí do vazby podle § 77 trestního řádu, nevylučuje to uplatnění postupu podle § 73 odst. 8 navrhovaného znění trestního řádu.

K čl. II – přechodné ustanovení

Jedná se o přechodné ustanovení řešící kolizi příslušnosti jednotlivých policejních orgánů pro konání úkonů trestního řízení, jež by mohla vzniknout v případech trestních řízení zahájených před účinností tohoto zákona. Předejde se tak např. případům, kdy by orgány Policie ČR konaly v trestních řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona prověřování ve věcech trestných činů, na které úprava míří, a ve kterých by následně po dni nabytí účinnosti tohoto zákona konat vyšetřování nemohly, neboť by nově k jeho provedení byly příslušné pověřené orgány Vojenské policie, pročez by orgány Policie ČR byly nuceny věc postoupit. Takové řešení by nebylo efektivní a neslo by s sebou zvýšené náklady. Proto se příslušnost policejního orgánu konat úkony trestního řízení posoudí pro případy řízení zahájených přede dnem účinnosti tohoto zákona podle trestního řádu ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K čl. III – změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

K bodům 1 a 2 (§ 95a odst. 2 a odst. 4)

Obdobný problém, jaký byl identifikován stran pravidelného přezkumu důvodů pro trvání ambulantního léčení u dospělých pachatelů a mladistvých (viz níže), byl identifikován rovněž

v případě dětí mladších patnácti let, které mají v tomto ohledu zvláštní úpravu na základě ustanovení § 95a zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Podle tohoto ustanovení má soud povinnost na podkladě vyžádaných zpráv sledovat výkon ochranného léčení a nejméně jednou za dvanáct měsíců od započetí jeho výkonu nebo od předchozího rozhodnutí o jeho pokračování přezkoumat, zda důvody pro jeho další pokračování trvají, a následně také rozhodnout o dalším pokračování ochranného léčení, nebo o jeho zrušení, a to bez ohledu na stav probíhající léčby, se všemi negativními důsledky s tím spojenými. I zde pak platí, že nebude-li ochranné léčení vykonáno tak, aby do jednoho roku od jeho započetí bylo rozhodnuto o jeho zrušení, podá zdravotnické zařízení nejméně dva měsíce před uplynutím lhůty jednoho roku od počátku výkonu ochranného léčení nebo od předchozího rozhodnutí o jeho pokračování návrh na jeho další pokračování.

Neboť jiný přístup v této otázce ve vztahu k dětem mladším patnácti let není odůvodněn, i zde se navrhuje povinnost soudu pravidelně přezkoumávat důvody pro trvání ambulantního ochranného léčení zrušit, samozřejmě za zachování možnosti přezkumu a rozhodování o dalším trvání ambulantního ochranného léčení ad hoc k návrhu oprávněných subjektů (jimiž je zdravotnické zařízení, státní zástupce, dítě, na němž je ochranné léčení vykonáváno, zákonný zástupce takového dítěte a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí), nebo i bez takového návrhu.

K čl. IV – změna trestního zákoníku

K bodu 1

Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka spolu s uložením povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části představuje výrazný zásah do ústavně zaručených práv a svobod obviněného, byť se jedná o mírnější opatření k dosažení účelu vazby v porovnání se vzetím obviněného do vazby. Tuto skutečnost je tak vhodné zohlednit v případě, že následně dojde k odsouzení obviněného, u něhož byla vazba takovým opatřením nahrazena, a to při stanovení druhu trestu, popřípadě jeho výměry.

Režim každého opatření podle § 73 odst. 3 trestního řádu s uloženou povinností zdržovat se v obydlí přitom bude jedinečný, neboť délka a denní doba stanoveného časového období trvání této povinnosti se může v konkrétním případě lišit, stejně jako množství a povaha dalších uložených přiměřených omezení a povinností, které soud může obviněnému v souvislosti s nahrazením vazby dohledem uložit. Proto byla v tomto případě zvolena obecná formulace povinnosti soudu ke shora uvedenému opatření přihlídnout, bez stanovení konkrétního započítacího poměru (např. jeden den trvání povinnosti zdržovat se v obydlí na jeden den trestu odnětí svobody).

K bodu 2

Omezuje se povinnost soudu pravidelně každé 2 roky rozhodovat o dalším trvání ochranného léčení pouze na případy ochranného léčení ústavního. Maximální doba trvání ochranného léčení ambulantního bude nově omezena pouze trváním jeho účelu. V souvislosti s tím se ruší povinnosti zdravotnického zařízení v případě ambulantního ochranného léčení podávat periodicky návrh na prodloužení ochranného léčení; v případě ústavního ochranného léčení zůstává tato povinnost zachována.

Předkládaná změna právní úpravy je vedena snahou o zvýšení účinnosti ochranného léčení v ambulantní formě. Protože dle současné právní úpravy ochranné léčení trvá, dokud není

dosaženo jeho účelu, avšak nejdéle dva roky, a protože je možné jej prodloužit opět nejdéle o dva roky, mají zdravotnická zařízení povinnost před uplynutím této lhůty podat soudu návrh na prodloužení ochranného léčení. Osoby, jimž bylo ochranné léčení uloženo a na nichž se vykonává, jsou si této skutečnosti vědomy. To vede k tomu, že léčené osoby mnohdy o svém zdravotním stavu uvádí nepravdivé údaje s cílem přesvědčit lékaře, aby v rámci periodického přezkumu navrhl propuštění z ochranného léčení. Léčené osoby jsou si také velmi často vědomy povinnosti soudu rozhodnout o propuštění z ochranného léčení v případě, že v uvedené lhůtě nerozhodne o jeho prodloužení. V důsledku toho se tyto osoby záměrně nedostavují k nařízenému veřejnému zasedání a prodlužují tím dobu řízení, čímž rozhodující měrou přispívají k tomu, že se lhůtu ze strany soudu nepodaří dodržet.

Při přezkumu trvání ochranného léčení je ošetřující lékař slyšen ve veřejném zasedání před soudem, při němž v přítomnosti léčené osoby popisuje stav probíhající léčby. S tím se pojí další negativní dopad současné úpravy. Otevřená výpověď ošetřujícího lékaře působí v případě osob s diagnostikovanou duševní chorobou způsobem, že léčená osoba často ztrácí důvěru ve svého lékaře, který, přestože doposud nebyl naplněn účel ochranného léčení, zjištěné informace týkající se zdravotního stavu léčené osoby, jež jsou z povahy věci velmi citlivé, sděluje v pravidelných intervalech dalším subjektům.

Všechny tyto negativní důsledky lze u ambulantní formy odstranit či alespoň zmírnit zrušením povinnosti soudu v pravidelných intervalech rozhodovat o dalším trvání ochranného léčení bez ohledu na to, zda bylo jeho účelu dosaženo či nikoliv, a tím i povinnosti zdravotnického zařízení návrh na prodloužení ochranného léčení podávat.

I nadále přitom zůstává zachováno, že v případě, že ošetřující lékař dospěje k závěru, že pacient je schopen dalšího řádného života bez toho, aby docházel na ochranné léčení (tj. v případě, že účelu ochranného léčení bylo dosaženo), navrhne soudu podle ustanovení § 353 odst. 1 a 2 trestního řádu propuštění z ochranného léčení. Právo navrhnout propuštění z ochranného léčení zůstává zachováno i osobě, na níž se ambulantní ochranné léčení vykonává, jakož i státnímu zástupci. Soud mimoto může v případě nutnosti rozhodnout o propuštění z ochranného léčení i bez návrhu.

K čl. V – účinnost

Datum nabytí účinnosti zákona bylo stanoveno s přihlédnutím ke standardní délce legislativního procesu za zachování alespoň minimální legisvakanční lhůty.

V Praze dne 25. května 2015

Mgr. Bohuslav Sobotka, v.r.
předseda vlády

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., v.r.
ministr spravedlnosti